

**İLKÖĞRETİM 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BİLGİLER DERSİ “YERYÜZÜNDE YAŞAM” ÜNİTESİNDEKİ
KAVRAM YANILGILARI**

Şükran AKDAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Hakkı YAZICI

Nisan, 2010

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İLKÖĞRETİM 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BİLGİLER DERSİ “YERYÜZÜNDE YAŞAM”
ÜNİTESİNDEKİ KAVRAM YANILGILARI**

Hazırlayan
Şükran AKDAĞ

Danışman
Prof. Dr. Hakkı YAZICI

AFYONKARAHİSAR 2010

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanılgıları” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

15/04/2010

Şükran AKDAĞ

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Danışman Üye : Prof.Dr. Fehri YAZICI

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. Nispet KOCA

: Yrd.Doç.Dr. Gürbüz OCAK

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Şükran AKDAĞ'ın "İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanıtları" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 21.04.2010 günü saat 13:00'da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ
İLKÖĞRETİM 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN “YERYÜZÜNDE YAŞAM”
ÜNİTESİNDEKİ KAVRAM YANILGILARI

Şükran AKDAĞ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

Nisan, 2010

TEZ DANIŞMANI: Prof. Dr. Hakkı YAZICI

Sosyal Bilimlere ait bazı önemli kavramlar ilk olarak sosyal bilgiler dersinde verilmektedir. Bu dönemde öğrenciye verilebilecek her türlü yanlış veya hatalı bilgi öğrencilerin kavramları yanlış anlamalarına neden olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim sosyal bilgiler dersindeki “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde, 6. sınıf öğrencilerinin sahip oldukları kavram yanlışlarını tanımlamak ve ortaya çıkarmaktır. Çalışma 2009 yılının bahar döneminde Eskişehir İli’ndeki toplam dört ilköğretim okulundaki 197 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada 30 sorudan oluşan çoktan seçmeli başarı testi kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezleri t-testi ve varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Verilerin analiz edilmesiyle, öğrencilerin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesiyle ilgili kavram yanlışlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışları bazı değişkenler açısından incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

1. Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde geçen kavramlardan, öğrenciler en fazla; “geoit” ve “küre”, “paralel” ve “meridyen”, “ekvator” ve “meridyen” , “özel konum” ve “matematik konum” , “kroki” ve “harita” , “fiziki harita” ve “özel harita” , “milat” ve “çağ” , “kronoloji” ve “arkeoloji” kavramlarını birbirine karıştırmışlardır.

2. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde “Yeryüzünde Yaşam” Ünitesinde geçen kavramlarla ilgili yanlışları soru düzeylerinde tek tek incelendiğinde, bütün değişkenler açısından birkaç soru hariç büyük bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Sosyal Bilgiler dersinde kavramların öğretiminde öğrencilere bol örnek verilmeli, görsel materyaller ve uygun öğretim teknikleri kullanılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Kavram, Kavram Yanılgıları

ABSTRACT

THE SUMMARY OF MASTER

THE MISUNDERSTANDING OF THE EXPRESSIONS ABOUT THE LIFE ON THE, THE EXPRESSIONS ABOUT THE LIFE ON THE LAND, THE SIX GRADE STUDENTS

Şükran AKDAĞ

**THE UNIVERSITY OF AFYON KOCATEPE
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
THE A.B.D. OF PRIMARY**

April, 2010

ADVISOR: Prof. Dr. Hakkı YAZICI

Some of the most important term about Social Science are expressed in Social Science lesson for the first time. This causes that the students can get the topic incorrectly . This research goal is to explain and to define the mistakes for the six grades students in Social Science lessons' The Life on T he Land'. It is done with 197 students, at four different schools in Eskisehir, in the spring time of 2009. In research, is used a success test which is included 30 questions. The T-tests and The variance analysis are used so that we can test the hypothesis of research. By analyzing the data, it is determined the mistake about the Life on the Land:..In Social Science lesson, the expression of the topic such as geoids and globe; parallels and meridians; physical or private maps; ages and era; chronology and archeology which are confused in' The Life on The Land' , too. When we examine the each of the misunderstanding about the terms which are the level of question, there is a big range for the point of whole variables, not including a few questions. As a result, we should give some useful examples, are used visual materials and lots of suitable approaches or techniques, too.

The key words: Social Science ,Expressions or Terms , The Misunderstanding of Terms or Expressions

ÖNSÖZ

Sosyal bilgiler dersi ilköğretim programında yer alan ve öğrenciyi hayata hazırlayan, onun çevresini tanıyan, hak ve sorumluluklarını bilen iyi bir vatandaş olarak yetişmesini hedef edinen önemli bir derstir.

Bu derste öğrenilen konular kadar, konuların içerisinde öğrenciyi kazandırılmak istenilen kavramlarda önem arz etmektedir. Çünkü öğrenciler bu kavramlar sayesinde karşılaştığı sorunları anlayabilecek, yorumlayabilecek ve giderebilecektir. Öğrencilerin zihninde oluşabilecek yanlış bir kavramın giderilmesi maalesef çok zor olmaktadır.

Bu çalışma İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesindeki kavram yanlışlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır ve önemli kişilerin desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle:

Yüksek Lisans Tez çalışmamda yardımlarını ve anlayışını esirgemeyen Danışmanım Prof. Dr. Hakkı YAZICI’ya, tezin istatistiksel bilgilerinin oluşturulmasındaki katkılarından dolayı Sayın Araş. Gör. Mevlüt GÜNDÜZ’e, Yüksek Lisans eğitimimde moral ve desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen değerli aileme teşekkürlerimi sunarım.

Şükran AKDAĞ

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
KARAR VE ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi

GİRİŞ.....	1
1.TEZİN ÖNEMİ.....	1
2.TEZİN AMACI.....	2
3.PROBLEM CÜMLESİ.....	2
4.ALT PROBLEMLER.....	2
5.DENENCELER.....	3
6.SAYILTIAR.....	3
7.SINIRLILIKLAR.....	4
8.TANIMLAR.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER DERSİ VE KAVRAM YANILGILARI

1. SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI VE ÖNEMİ.....	6
1.1.SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI.....	6
2.2.SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN GELİŞİMİ.....	7
2.KAVRAM NEDİR?.....	9

2.1.KAVRAMLARIN ÖZELLİKLERİ.....	11
2.2.KAVRAMLARIN YARARLARI.....	12
3.KAVRAM YANILGISI NEDİR?.....	14
3.1. KAVRAM YANILGILARININ GENEL ÖZELLİKLERİ.....	16
3.2.KAVRAM YANILGILARININ TÜRLERİ VE GİDERİLME YOLLARI.....	17
4.KAYNAK ARAŞTIRMASI.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	31
2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	31
3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	31
3.4.VERİLERİN ANALİZİ.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ....	33
1.1.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN CİNSİYET AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ.....	33
1.2.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN ANNENİN EĞİTİM DURUMU AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ.....	33
1.3.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN BABANIN EĞİTİM DURUMU AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ.....	33
1.4.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN ANNENİN MESLEĞİ AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ.....	33

1.5.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN BABANIN MESLEĞİ AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ.....	33
2.TEST MADDELERİ AÇISINDAN BULGULAR.....	37
3.ALT PROBLEMLER İÇİN BULGULAR.....	43
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
KAYNAKÇA.....	75
EKLER.....	79

TABLULAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Değerlendirme Dışı Bırakılan Sorular.....	32
Tablo 2. Test Uygulanan Öğrencilerin Cinsiyet Açısından Demografik Bilgileri.....	33
Tablo 3. Test Uygulanan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumu Açısından Demografik Bilgileri.....	34
Tablo 4. Test Uygulanan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumu Açısından Demografik Bilgileri.....	34
Tablo 5. Test Uygulanan Öğrencilerin Annenin Mesleği Açısından Demografik Bilgileri.....	35
Tablo 6. Test Uygulanan Öğrencilerin Babanın Mesleği Açısından Demografik Bilgileri.....	35
Tablo 7. Test Maddeleri Açısından Bulgular.....	37
Tablo 8. Alt Problemler İçin Bulgular.....	43
Tablo 9. Annenin Eğitim Durumu Alt Problemi Açısından Bulgular.....	46
Tablo 10. Babanın Eğitim Durumu Alt Problemi Açısından Bulgular.....	53
Tablo 11. Annenin Mesleği Alt Problemi Açısından Bulgular.....	61
Tablo 12. Babanın Mesleği Alt Problemi Açısından Bulgular.....	63

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e : Adı Geçen Eser

akt : Aktaran

AKÜ : Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi

f : Frekans

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

no : No

ÖKK : Öğretmen Kılavuz Kitabı

s.n : Sıra No

S.S : Standart Sapma

s : Sayfa

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü

TDK : Türk Dil Kurumu

TTKB : Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

vb : Ve Benzeri

vd : Ve Diğerleri

X :Ortalama

GİRİŞ

Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir. Eğitim kurumları bu işlevi, çocuğun toplumsallaşmasını, içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, kurumlarını tanımasını sağladığı olanakları ve bunlardan yararlanma yollarını kazandırarak yerine getirir. Türkiye’de tüm bilgi ve becerilerin önemli bir kısmı altıncı ve yedinci sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi yoluyla kazandırılmaya çalışılır. Sosyal Bilgiler Dersi’nin kendisinden beklenen işlevi daha iyi yerine getirebilmesi için öğrenme – öğretim süreçleri açısından incelenmesi gerekmektedir (Anıl,2000: 17).

Günümüzde öğrenme-öğretim sürecinin en önemli sorunlarından birisi öğrencinin zihninde oluşan kavram yanlışlarıdır. Kavram Yanlışları dikkat edilmezse daha sonraki öğrenmeleri de olumsuz etkileyebilecek önemli bir sorundur ve mutlaka irdelenip çözüm aranmalıdır. Aksi takdirde eğitim-öğretim faaliyetleri yeterince istenilen hedeflere ulaşamaz.

Bu tezin teorik kısmında “Sosyal Bilgiler” kavramı, Sosyal Bilgiler dersi ve gelişimi, dersin kazanımları, “kavram” tanımı, kavramların özellikleri, kavram yanlışlığı, kavram yanlışlığı türleri ve kavram yanlışlarının giderilme yolları ile ilgili bilgiler verilecektir.

Araştırmanın konusu ile ilgili teorik çalışma ile birlikte literatür tarama çalışması yapılmıştır. Uygulama çalışması ile ilgili ünite kazanımları doğrultusunda hazırlanan başarı testi taslağı tez danışmanına, konu ile ilgili olan uzmanlara ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuştur. Son şekliyle oluşturulan başarı testi, ünite bitiminde mayıs ayı içerisinde uygulanmış ve ünite hedeflerine ulaşma bu test sonuçlarına göre değerlendirilmiştir.

1. TEZİN ÖNEMİ

Geçmişten bu yana kavram ve olguların öğretilme ve öğrenmeleri ile ilgili yapılan çalışmaların temel aldığı bir tek esas vardır; farklı yapıdaki bilgi parçaları olan olguları, kavramları, ilke ve genellemeleri, kuramları ve doğa olaylarını en iyi ve doğru biçimde öğrenciye aktarmak Balođlu(2003 : 2).

İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi “ Yeryüzünde Yaşam” ünitesi gerek coğrafya gerekse tarih bilimini içerisinde barındıran ve oldukça geniş bir bilgi birikimini gerektiren, önemli bir ünedir. Üniteye yer alan bazı konuların soyut

olması öğrencilerin konuların içerisinde kullanılan kavramları öğrenmelerini güçleştirmektedir.

Bu araştırmada öğrencilerin anlama düzeyleri belirlenerek, sahip oldukları kavram yanlışları tanımlanmış ve ortaya konulmuştur. Çalışma bundan sonra yapılacak diğer çalışmalara rehberlik etmesi bakımından ve öğretim yöntemlerinin daha etkili kullanılması açısından önemlidir.

2. TEZİN AMACI

Kişi dünyaya geldiği andan itibaren çevresinde olup bitenlere kayıtsız kalmaz. Çevresinde olup bitenleri merak eder. Yeni bilgiler ve kavramlar öğrenir. Öğrencilik yıllarına geldiğinde ise bireyin öğrenme merakını destekleyen, sahip olduğu kavram yanlışlarını tespit eden, düzeltmeye çalışan, doğru bilgi ve kavramları ona kazandırmaya çalışan öğretmen ve eğitimcilerdir. Öğrenme-öğretme sürecinde kavram yanlışlarının nasıl tespit edileceği, nedenleri ve sonuçları, hangi yöntem, teknik ve materyallerin kullanılması gerektiği öğretmen ve eğitimciler için son derece önemli ve dikkat edilmesi gereken hususlardandır. Bu hususlara dikkat edilerek yapılan çalışmalar gerek öğrencilerdeki kavram yanlışlarının tespit edilerek azaltılmasını gerekse öğrencilerde doğru ve anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Bu çalışmanın temel amacı; ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde yeryüzünde yaşam ünitesindeki, kavram yanlışlarını tespit etmek ve ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki probleme çözüm aranmaktadır.

3. PROBLEM CÜMLESİ

“İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanlışları Nelerdir?”

4.ALT PROBLEMLER

✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları annenin eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları annenin mesleği açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın mesleği açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5. DENENCELER

- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.
- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları annenin eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.
- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.
- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları annenin mesleği açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.
- ✓ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın mesleği açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

6. SAYILTILAR

- ✓ Başarı testi soruları öğrencilerin “Yeryüzünde Yaşam” ünitesindeki temel ve genel düşüncelerini araştırmaktadır. Sorular öğrencilerin 6. Sınıf düzeyinde

Yeryüzünde Yaşam konusu ile ilgili yanlış kavradıkları düşünülen noktalara değinmek üzere hazırlanmıştır. Bu nedenle de soruların Yeryüzünde Yaşam ünitesi ile ilgili öğrencilerin bilmeleri gerektiği noktaları vurguladığı düşünülmektedir.

- ✓ Araştırma için hazırlanan teste katılan öğrenciler, içten ve samimi şekilde görüşlerini yansıtmışlardır.
- ✓ Araştırmada kullanılan testte, öğrencilerin kavramları anlama düzeyleri ve kavram ve yanlışları hakkında fikir sahibi olmak için yeterli düzeyde ve sayıda soru hazırlanmıştır.

7. SINIRLILIKAR

- ✓ Çalışma, kaynak taraması ve uzman kanısına dayalı olarak geliştirilen “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanılgıları Testinde” belirtilen maddelerle sınırlıdır.
- ✓ Çalışma, Eskişehir İli'ndeki 4 ilköğretim okulundan random olarak seçilen toplam 210 ilköğretim 6.sınıf öğrencisiyle sınırlıdır.

8. TANIMLAR

Araştırmada kullanılan terim ve kavramların tanımlarını, araştırmanın içeriğinin anlaşılmasını kolaylaştırmak için burada vermek yararlı olacaktır.

Sosyal Bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili, temel beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır.

Kavram(Concept); eşyaların, olayların, insanların, ve düşüncelerin benzerliklerine göre sınıflandırıldığında oluşan gruplara verilen isimler olarak tanımlanabilir.

Kavram Yanılgısı;(misconception); zihinde bir kavramın yerine oturan fakat bilimsel olarak o kavramın tanımından farklı olması demektir.

Ekvator; Yerküreyi iki eşit parçaya bölen, kutuplara eşit uzaklıktaki dairedir. Ekvator, yaklaşık 40.000 km'dir. Ekvator'un kuzeyinde kalan yerlere “kuzey yarım küre”, güneyinde kalan yerlere ise “güney yarım küre” denir.

Paralel; Ekvator'a paralel olarak çizilen dairelere paralel denir. Ekvator'un kuzeyindekilere “kuzey paralelleri“, güneyindekilere “güney paralelleri” denir.

Meridyen; Bir kutuptan diğer kutba ulaşan ve paralelleri dik kesen yarım çemberlere meridyen denir. Başlangıç meridyeninin doğusunda kalanlara “doğu meridyenleri”, batısında kalanlara ise “batı meridyenleri” denir.

Başlangıç Meridyeni; Başlangıç meridyeninin doğusunda kalan yerlere “doğu yarım küre”, batısında kalan yerlere ise “batı yarım küre” denir.

Okyanus; Kıtaları birbirinden ayıran çok büyük su kütlelerine okyanus denir. Dünyada 3 okyanus vardır. Büyük(Pasifik) Okyanus, Atlas Okyanusu ve Hint Okyanusu

Kıta; Yeryüzündeki kara parçalarına kıta denir. Dünyada 7 kıta vardır. Asya, Avrupa, Afrika, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Okyanusya, Antarktika.

Kutup; Kendisinin ve bu arada dünyanın ekseninin etrafında dönen bir cismin her bir ucuna kutup denir. Kuzeydekine “Kuzey Kutbu”, güneydekine“Güney Kutbu” denir.

İklim; Bir yerde atmosfer olaylarının uzun yıllar içinde gösterdiği ortalama duruma denir.

Hava Durumu; Kısa mesafelerde ve kısa süre içinde gerçekleşen hava olaylarına hava durumu denir.

Harita; Dünya'nın bütününün veya bir bölümünün kuşbakışı görünümünün belirli bir oranda küçültülerek düzleme aktarılmasına harita denir.

Ölçek; Harita, kroki, plan vb. kullanılan küçültme oranına ölçek denir.

Milat; Hz. İsa'nın doğduğu gün milat olarak adlandırılır.

Yüzyıl; Milat başlangıç alınarak 1-100, 101-200, 201-300 vb. olarak sayılan yüz yıllık dönemlere yüzyıl denir.

Çağ; Tarih devirlerinde, insanları etkileyen önemli toplumsal ve ekonomik olayların başlangıç ve bitim tarihleri arasındaki zaman dilimine çağ denir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLERDE KAVRAM YANILGILARI

1.SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI VE ÖNEMİ

Çağdaş eğitim-öğretim uygulamaları; bireylerin birbirleriyle ve çevresiyle sürekli ve etkin bir biçimde ilişki kurması, toplumsal olaylara ve konulara, sürekli ve etkin bir biçimde yaklaşması, sorunları çeşitli açılardan çözebilmesi için gerekli bilgi, anlayış, tutarlı davranışlar ve pozitif alışkanlıklar kazandırmak durumundadır. Sosyal Bilgiler dersi de öncelikle bireyin toplumsal yaşama uyum sürecinde önemli bir role sahiptir. Bu bakımdan Sosyal Bilgiler dersi eğitim faaliyetlerinin içinde öz niteliğinde bir yer tutar (Erol, 2006: 1).

1.1. SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI

Sosyal bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir. Her toplum, sosyal bilgiler programını, kendi eğitim felsefesine, ihtiyaçlarına göre geliştirmektedir. Programların kapsamı da toplumların yapılarına, kültürel özelliklerine, toplumsal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak değişmektedir(Erden, bt : 5).

Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir. “Toplumsal gerçek” denildiğinde, toplumsal yaşamı düzenleyen her türlü etkinlik akla gelebilir. İnsanın yaşamında kullandığı, onun daha kolay ve rahat yaşamasını, kendini potansiyel güçleri doğrultusunda geliştirip gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler bu kavramın içine girebilir (Sönmez, 1999: 17).

Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin bulgularını entegre edip öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak, öğrencilere sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir eğitim programı olarak tanımlanabilir. (Otluoğlu ve Öztürk, 2003: 6)

1.2. SOSYAL BİLGİLERİN GELİŞİMİ

İlkçağdaki toplumlar sosyal hayatlarındaki olguları destanlar, efsaneler ve mitler ile açıklamışlardır. İlerleyen dönemlerde bunun yerini felsefe almaya başlamıştır. İlkçağlarda döneme özgü felsefi bilgi yeterliydi. Ancak daha sonraları insanların bilgi ve tecrübeleri artınca pozitif bilimler felsefeden kopmaya başlamışlardır. Bilimsel gelişmeler toplumları sanayileşme sürecine sokmuş, değişen anlayışlar kendisini siyasal alanda da göstermiştir. Bu değişimin etkileri Fransız İhtilali ile doruğa ulaşmıştır. Sosyal bilimlerdeki bilgilere olan ihtiyaç sonucu sosyal bilimler felsefeden ayrılmaya başlamıştır. Sosyal bilimlerin yetersizliği sonucu dünya iki büyük savaşla karşılaşmıştır. Dünyayı olumsuz yönde etkileyen bu olaylar, sosyal bilimlere olan ihtiyacı bir kez daha ortaya koymuştur. II. Dünya savaşından sonra pozitif bilimlere verilen değer sosyal bilimlere de verilmeye başlanmış, bu alanda bilgi birikimi artmış, bilimsel araştırmalar hız kazanmıştır. Sosyal bilimler alanının çok geniş olması alt disiplinleri oluşturmuş ve bilimsel yönden gelişmeler hız kazanmıştır (Aydın, 1997: 3). Günümüzde toplumsal yapıdaki değişimler, insanın rahat içinde yaşama isteği, insanların erken yaşta eğitilmesini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle eğitimin her kademesinde sosyal bilimler içeriğini kapsayan Sosyal Bilgiler yer almaktadır (Erol, 2006: 7).

Sosyal Bilgiler kavramı ilk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1892 yılında toplanan Milli Eğitim Konseyi tarafından ele alınmıştır. Bu konsey milli toplum anlayışını oluşturmak üzere Sosyal Bilgiler dersini düzenlemiştir. Sosyal Bilgiler dersinin programı; tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinden oluşturulmuş ve toplumun gereksinimlerine göre içerik yeniden yapılandırılmıştır(Dönmez,2003: 34).

Sosyal Bilgilerin kabulü ise ilk kez yine A.B.D.' de 1916 yılında Milli Eğitim Derneği'nin "Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi" tarafından gerçekleştirilmiştir. Komite bu kavramı; "konusu doğrudan insan toplumunun teşkilatına ve gelişmesine toplumsal birliklerin bir parçası olmasıyla insana dair bilgiler, Sosyal Bilgiler'dir." şeklinde tanımlamıştır (Dönmez, 2003: 34).

Amerika Birleşik Devletleri'nde merkezi ve ulusal program çalışmalarının önem kazanması ve bu konudaki görüşlerin sosyal bilimlere de yansması sonucu, ders içeriklerinin önceden saptanmasına karşı güçlü bir tepki başlamış; bireysel

uyum, toplumsal gereksinimler ve vatandaşlık eğitimi gibi konularda içeriğin “çevre” etmenine göre belirlenmesi Sosyal Bilgilerde de ağırlık kazanmıştır. Bu durum, “Sosyal Bilgiler Öğretimi”nin yerleşmesinde etkili olmuştur. Bu hareketin belirgin niteliği, öğrencilerin sosyal yaşama yönelik konuları ayrı ayrı disiplinlerden öğrenmelerini sağlamak yerine, sosyal sorunlardan hareket ederek verilmesi gerekenleri bir tek disiplin içinde, bir bütün olarak “Sosyal Bilgiler” adı altında vermektir. Bu anlayışın, birçok batı ülkesinde okulların öğretim programlarında geniş çapta uygulamaya yansıdığı söylenebilir (Sözer, 1998: 23).

Sosyal Bilgilerin bir konu alanı olarak eğitim programına girmesi, ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisiyle gerçekleşmiştir. 1930’lu ve 1940’lı yıllarda yeniden kurmacılık ve çocuk merkezli yaklaşımı benimseyen eğitimciler Sosyal Bilgiler programının gerçekleşmesi için çaba göstermişlerdir. Ancak 1940’lı ve 1950’li yıllarda Sosyal Bilgiler Programları büyük ölçüde Tarih ve Coğrafya ağırlıklı uygulanmıştır (Erden,1998: 6).

1960’lı yılların başından 1970’li yılların ortasına kadar Sosyal Bilgiler dersine ağır eleştiriler gelmiş ve “Yeni Sosyal Bilgiler” adı altında bir reform hareketi başlamıştır. Bu hareketin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde Bruner’in “buluş yoluyla öğrenme” kuramının çok önemli katkısı olmuştur. Bu yeni anlayışla öğrenciler bilgilerin pasif alıcısı olmaktan çıkartılarak bilgiyi aktif olarak elde eden, kritik düşünme becerisine sahip bireyler olarak yetiştirilmek istenmiştir (Erden,1998:6).

Ülkemizde Cumhuriyet döneminde Sosyal Bilgiler dersi programında birçok kez değişiklik yapılmıştır. 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile birlikte ilköğretim okullarında Osmanlı sultanları ağırlıklı Tarih dersi yerine, Türk Medeniyet Tarihi dersi konulmuştur. 1926 yılında “toplu öğretim” ilkesi benimsenerek derslerin birbirini destekler nitelikte okutulması kararlaştırılmıştır; Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi dersleri ayrı ayrı okutulmuştur (Akyüz,1993: 283-284). 1930, 1932, 1936 programlarında Yurt Bilgisi dersi bir saate düşürülmüştür. 1962 yılında Tarih, Yurt Bilgisi, Coğrafya dersleri “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında birleştirilmiş, ancak bu dersle ilgili herhangi bir kitap basılmadığı gibi,

ders süresi dördüncü sınıflarda altı saat, beşinci sınıflarda ise beş saat olarak belirlenmiştir.(Sönmez,1994:8)

1988 yılından sonra da ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıflarında Sosyal Bilgiler dersi tek ad altında okutulurken; ortaokulların birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında söz konusu dersler yeniden birbirinden ayrılarak altıncı ve yedinci sınıflara yine iki saat olarak Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri konmuş; sekizinci sınıfta yine iki saat olarak Vatandaşlık Bilgileri dersi yer almıştır. Sekizinci sınıfta ayrıca Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük adıyla, haftada iki saatlik bir tarih dersi de bulunmaktadır(Sözer, 1998: 24).

Ortaokulda okutulan Sosyal Bilgiler dersi, 1985-1986 öğretim yılından itibaren Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri olarak üç ayrı derse ayrılmıştır. 1997 yılında sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmesi ile birlikte programlarda yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Bunun sonucu olarak Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.04.1998 tarih ve 62 sayılı kararı gereği 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere program yeniden düzenlenmiştir. Sonuç olarak Milli Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri dersleri kaldırılmış, birinci kademeyle birleştirilerek Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı olarak uygulamaya konulmuştur (Akar, 2001: 39).

Şu anda ilköğretim okulu Sosyal Bilgiler öğretim programı 6. ve 7. sınıflarda haftada üçer ders saati olmak üzere 108 saatlik bir ders saati öngörülerek hazırlanmıştır (MEB TTKB, 2005: 7).

2. KAVRAM NEDİR?

İlköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgilerle ilgili ilkeleri öğrenebilmeleri ve karşılarına çıkabilecek sosyal problemleri çözebilmeleri için temel kavramları çok iyi anlamaları gerekmektedir. Kavramlar ilköğretim çağındaki çocukların zihinlerindeki temel bilişsel yapıların oluşmasına ve yeni bilgileri anlamlı bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olur (Erden,1997). Kavramın dünyada ve ülkemizde birçok tanımı yapılmıştır. Kavram (Piaget,1965; Howard,1987)'de de görüleceği gibi insanı çevreleyen nesne, olgu, olay ve durumların benzer ve farklı özelliklerinin algılanış biçimine dayanan ve/ ya da algılanış biçiminden kaynaklanan bilginin bellekteki biçimlenişidir (<http://modersmal.skolutveckling.se/turkiska/leyla/ped-m5/kavram3.htm#> top, 15.08.2003).

Kavramlar, ortak özellikleri olan nesne, olay, fikir ve davranışların oluşturduğu sınıflamaların soyut temsilcileridir (Fidan,1996: 192)

Genel anlamda kavram, insan zihninde anlaşılan farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi formu/yapısıdır; bir sözcükle ifade edilir. İnsanlar; benzerlikleri ve farklılıkları birbirinden ayırırlar. Örneğin, yaprakları, kökleri, dalları, hacimleri, meyveleri ve üreme biçimleri açısından değişebilen ağaçların, ortak yanları bu özellikleri taşımasıdır. Bu algılarla zihnimize oluşturduğumuz imaj ağaç olarak adlandırılır (Ülgen, 2004: 107).

Kavramlar; nesnelerin somut biçimlerinden soyutlanan genel tasarımlardır (Nas, 2000: 99). Kavram, varlıkların ve olayların belirli özelliklerini içeren ve herkes tarafından aynı şekilde algılanan düşüncelerdir (Özbey, 2007). Kavram bir şey hakkında sahip olunan umumi fikir, genel düşünce, mefhum, nosyondur (Doğan, 2003: 732).

Türk Dil Kurumu Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü'nde kavram; nesnelerin ya da olayların ortak özelliklerini kaplayan bir ortak ad altında toplanan genel tasarım; tek bir nesnenin (bireysel kavram) ya da bir nesnelere sınıfının (genel kavram) özünü belirleyen, birbirleriyle bağlantılı niteliklerin ya da özel belirtilerin (özelliklerin) bir sözcükte düşünülmüş olan birleşimi olarak tanımlanmaktadır.Yine aynı sözlükte kavramın eğitim terimi olarak da farklı tanımları yer almaktadır.Bu tanımlara göre ise kavram bir şey üzerinde bir çok ayrı algıları kapsayan genel düşünce; bir olay, bir nitelik ya da nicelik üzerinde oluşan zihinsel imge; kapsamı ve içeriği bir im ya da sözle anlatılarak anlam kazandırılan soyut düşünce'dir (www.tdk.org.tr/tr/SözBul.aspx?..., 20.10.2009).

Kavramlar bilgilerin yapı taşlarını, kavramlar arası ilişkiler de bilimsel ilkeleri oluşturur. İnsanlar, çocukluktan başlayarak düşüncelerin birimleri olan kavramları ve onların adları olan sözcükleri öğrenirler; kavramları sınıflar, aralarındaki ilişkileri bulur, böylece bilgilerine anlam kazandırır, yeniden düzenler, hatta yeni kavramlar ve yeni bilgiler üretirler. İnsan zihnindeki bu öğrenme ve yeniden yapılanma süreci her yaşta sürüp gider. Kavramların bilimdeki ve insan bilgilerindeki yerini anlamak, onları öğrenme/öğretme yollarını bilmek öğretmene çok değerli bilgi ve beceriler kazandırır. Kavramlar, eşyaları, olayları, insanları ve düşünceleri benzerliklerine göre gruplandırdığımızda gruplara verdiğimiz adlardır.

Deneyimlerimiz sonucunda iki veya daha fazla varlığı ortak özelliklerine göre bir arada gruplayıp diğer varlıklardan ayırt ederiz. Bu grup zihnimizde bir düşünce birimi olarak yer eder. Bu düşünce birimini ifade etmekte kullandığımız sözcük (veya sözcükler) bir kavramdır. Kavramlar soyut eşya, olaylar veya varlıklar değil, onları belirli gruplar altında topladığımızda ulaştığımız soyut düşünce birimleridir. Kavramlar gerçek dünyada değil, düşüncelerimizde vardır. Gerçek dünyada kavramların ancak örnekleri bulunabilir (ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/3.Sos.Bil.-Vizyonu-Yapısı-Beceri-Kavram-Değer-Öğr.-A.doc, 24/10/2009).

2.1.KAVRAMLARIN ÖZELLİKLERİ

1-Kavramların algılanan özellikleri bireyden bireye değişebilir.

2-Kavramın orijinali (prototype) vardır. Kavramın orijinali, kavramın bireyin düşüncelerindeki ilk oluşumudur. Kavramın kritik özelliklerinden oluşur. Gelişme kavramını hatırlarsanız, gelişmenin kritik özelliği, ilerleme ya da olumlu yönde değişmedir. Bu kavramı oluşturan birey, farklı alanlarda değişme durumuyla karşılaştığı zaman, bunun bir gelişim olup olmadığına karar vermek için, yeni algılarını daha önce edindiği gelişim kavramıyla karşılaştırır; karar vermede, orijinal kavramı ölçüt olarak kullanır.

3-Kavramların bazı özellikleri, bazen birden fazla kavramın üyesi olabilirler.

4-Kavramlar objelerin ve olayların hem doğrudan hem de dolaylı olarak gözlenebilen özelliklerinden oluşurlar.

5-Kavramlar çok boyutludur.

6-Kavramlar kendi içlerinde, özelliklerine uygun belli ölçütlere göre gruplanabilirler.

7-Kavramlar aralarındaki etkileşime dayanarak, bir bütünlük oluştururlar, bunlar kavram haritaları adı altında incelenmektedir.

8-Kavramlar dille ilgilidir. Her kavramın bir sözcükle ifade edildiğine değinilmiştir. Bir kültürde geliştirilen kavram çeşitliliği ile o kültürün dil zenginliği arasında olumlu bir ilişki vardır.

9-Kavramların özellikleri de kendi içinde birer kavramdır.(Ülgen, 2004: 108-117)

Fidan'a göre kavramlar insan düşüncesinin temel taşlarıdır. Kavramların açıklığı ve zenginliği insanların öğrenmelerinin anlamlı olmasında büyük rol oynar. Bu nedenle okulda kavramların öğretilmesi çok önem taşır.

2.2.KAVRAMLARIN YARARLARI

1-Kavramlar yoluyla insan zihni, çevremizin karmaşıklığını basitleştirir. Kavramlar insanları ayrıntılardan çok onların tutsağı olmaktan kurtarır.

2-Kavramlar insanlar arasındaki iletişimin gerçekleşmesinde, insanların birbirini anlamalarını sağlamada çok önemli bir rol oynarlar. Yanlış anlamalar kavramlara verdiğimiz farklı anlamlardan da doğabilir.

3-Kavramların birbiri ile ilişkisinden ilkeler ve kurallar ortaya çıkar. İlkelerin sağlamlığı, doğru yargıda bulunmaya ve problemleri anlayarak çözmemize yardımcı olur.(Fidan,1996: 192)

Kavramlar sosyal bilgiler için çok önemlidir. Sosyal bilgiler insanı ve sürdürdüğü yaşamı tüm boyutlarıyla anlamak için vardır. İnsanı ve yaşamı anlamaya çalışırken, onlar hakkındaki olgusal bilgiler yığını öğrenmeye, daha doğrusu ezberlemeye çalışmak, insanı ve yaşamı anlamak için yeterli ve anlamlı bir iş olmayacaktır. İşte kavramlar da insanı ve yaşamı anlamayı kolaylaştırır. Çünkü kavramlar yaşamın kategorileridir. Sosyal bilgiler öğretiminde, kavramların öğrenilmesini öğretimin odak noktası olarak belirlemenin birçok açıdan yararları vardır. Bu yararlar şunlardır:

- ✓ Üst düzey akademik başarı
- ✓ Öğrenme ve hatırlamayı basitleştirme
- ✓ İletişimi kolaylaştırma
- ✓ Öğretimi kişileştirme
- ✓ Problem çözme ve akıl yürütme
- ✓ Karmaşık anlamaya yardımcı olma

(<http://www.odevsel.com/egitim/2488/kavram-nedir.html>, 12. 07. 2007).

İnsan yaşadığı sürece hayatını idame ettirebilmek için üzerinde yaşadığı dünyanın ve içinde bulunduğu coğrafyanın özelliklerini bilmek durumundadır. Bu nedenle coğrafya ve tarih eğitimi bireye çok küçük yaşlardan itibaren verilmeye başlanır. İlköğretim 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi'nde gösterilen "Yeryüzünde Yaşam" ünitesi de verilen eğitimin bir parçasıdır.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilen ve Tebliğler Dergisi'nde yayınlanarak yürürlüğe giren İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programı'nda "Yeryüzünde Yaşam" ünitesine 15 ders saati zaman ayrılmış ve bu ünitenin kazanımları şu şekilde belirtilmiştir:

1.Farklı ölçeklerle çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

2.Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

3.Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

4.Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

5.Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye'deki iklim tiplerinin dağılışında, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.

6.Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.

7.Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder (İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.Sınıf Öğretim Programı ve Öğretmen Klavuzu, 10-14).

İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından biride öğrencilerin ünitelerle ilgili çeşitli sosyal kavramları anlayabilmeleridir. Öğrenciler ilköğretime başladıktan sonra hayatlarında ilk defa bazı sosyal kavramlarla karşılaşmaktadırlar. İlk kez karşılaşılan bu tür kavramları, öğrenciler çoğu zaman anlamakta güçlük çekmekte, bu kavramları birbirine karıştırabilmekte veya kavramlarla ilgili yanılgılara düşmektedirler. Eğitim kurumlarımızdaki geleneksel yöntemlerle ders işleme ve teknolojik araçların okullardaki yetersizliği, öğrencilerin konuları anlamlı öğrenememelerine sebep olmaktadır (Yazıcı ve Samancı, 2003: 192).

Genel anlamda öğrenme, çevresel koşulların değişmesiyle bireyin davranışlarında meydana gelen değişmedir. Kavram öğrenme ise, uyarınları belli kategorilere ayırarak, zihinde bilgiler oluşturmaktır. Yeterli bir öğrenmede bu bilgilerin davranışla bütünleşmesi öngörülür. Kavram öğrenme bir önceki bölümde işaret edildiği gibi, yapılanma ve yapılandırma işlemidir. Bir öğrenci gördüğü bir

objenin adını söyler ise ya da ona bir olayı açıkladığımızda, o olaya verilen adı söyler ise, bireyin bu kavramı kendi zihninde yapılandırdığı anlamına gelmez. Bellek sürecinde işaret edildiği gibi, bu bir tanıma ya da öğrenme olayıdır. Sözcük öğrenmedir. Kavram öğrenme süreç ve ürün olarak irdelenebilir (Ülgen, 2004: 117).

Kavramların öğrencinin zihnine girmesi için öğrencinin ön bilgisinin yeterli olması ve etkin olarak kavramları ve o kavramlar arasındaki ilişkileri düşünmesi de gereklidir. Öğrenciler bir ders konusu anlatımında ya da okuduğu bir ders konusunu anlamak için önce o konudaki kavramları belirlemeli ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri anlamaya çalışmalıdır. Öğrenme, öğrencinin kendi çabası ile oluşur. Öğrenci kendi başına kavramları düşünebilmeli ve onları ilişkilendirebilmelidir. Bu amaçla Nowak ve Gowin(1983), Ausubel'in öğrenme kuramını da temel alarak kavram haritalarını geliştirmişlerdir (Demirel, 2000: 173).

İlköğretim 6.Sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde öğrencilere kazandırılması beklenen kavramlardan bazıları; paralel, meridyen, ekvator, kutup, kıta, okyanus, iklim, yerleşme, uygarlık, çağ, yüzyıl, milat'dır (İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.Sınıf Öğretim Programı ve Öğretmen Klavuzu: 14).

3.KAVRAM YANILGISI NEDİR?

Öğrenciler küçük yaşlarda fiziksel ve sosyal dünyayı kendi deneyimleri ile tanıyarak, zihinlerinde gerçek bilimsel düşüncelerden farklı bir düşünce süreci oluştururlar. Onların zihinlerinde nesnelere ve olaylara ait oluşturdukları kavramlar, bilimsel olarak kabul görmüş kavramlardan farklılık gösteriyorsa bu kavramlara kavram yanılığları adı verilir (Büyükkasap vd. , 1998).

Kavram yanılığı, öğrencilerin anlamada güçlük çektikleri kavramları kendi anlayışlarına göre uygun bir şekilde yorumlamaları ve bilimsel kavramlara bakış açılarının bilim adamları tarafından kabul edilmiş olanlardan farklı olmasıdır. Kavram yanılığlarına aynı zamanda kavramsal çerçeve, yanlış kavrama, alternatif Çerçeve ve çocuğun uydurduğu bilim der denilmektedir (<http://www.nap.edu/readingroom/books/str/4.html>, 24.10.2009).

Kavram yanılığı bireyin doğru olarak kabul edip beceriyi sergilemede kaynak olarak kullandığı yanlış kavramlar ya da kavramlamalardır. Kavram yanılığları rastgele yapılan hatalardan farklı özellikler gösterir. Kişi yaptığı hatayı

ufak bir uyarı ile fark edebilir ve düzeltebilir. Ancak belirli bir kavram yanılığısına sahip birey bu sebepten dolayı hata yaptığı zaman ve birisi tarafından uyarıldığı zaman önce kendini savunmaya geçer. Kişiyi tatmin edemediğiniz takdirde bildiğinden vazgeçmez. Fisher(1985) kavram yanılığlarının aşağıda belirtilen ortak özelliklerini taşıdığını ileri sürmektedir:

1. Bir veya bir grup kavram yanılığı çoğu kişide bulunabilme özelliği gösterir
2. Kavram yanılığları beraberinde alternatif inanışlar yaratabilmektedirler.
3. Çoğu kavram yanılığı en azından geleneksel metotlarla ortadan kaldırılamayacak kadar ısrarcıdır.
4. Bazı kavram yanılığları bireyin çok eski geçmişinde yaşadığı deneyimlere dayanmaktadır.
5. Kavram yanılığları a) genetik temellerden b) çeşitli vesilelerle yaşanan deneyimlerden ve c) okul ortamlarındaki öğretimlerden kaynaklanabilir (www.aoa.edu.tr/cankoy/Kavram%20Yaniligi%20Nedir.doc, 24.10.2009).

Kavram yanılığları, kişilerin olaylar hakkında bilimsel olarak tamamen yanlış olan fikir ve anlayışlarıdır. Kavram yanılığları, kavram maskesi giymiştir, ancak maskenin arkasındaki kavram değil kavram görünümündeki yanılığdır. Kavram yanılığları, aynı olay ile ilgili gerçek kavramları gölgeler ve bulanıklaştırır, bu nedenle oldukça tehlikelidir. Bir konuda hiç bir kavrama ve bilgiye sahip olmamak, o konuda kavram yanılığısına sahip olmaktan çok daha iyidir. Birçok problemin aynı ve tek düze yolla çözülmesi halinde veya öğrencilere problem çözerken düşünmek için yeterli süre verilmemesi durumunda kavram yanılığları ortaya çıkar. Öğrencilerin sahip olduğu bir kavram yanılığını ortadan kaldırarak doğru kavramı kavratma, öğrencinin önceden edindiği yanlış fikirleri ve anlayışı bilinçaltından silmeyi ve doğru kavramı öğretmeyi içeren bir süreci gerektirir. Bu kolay bir iş değildir. Bir konuda hiçbir fikri olmayan bir öğrenciye o konuyu öğretmek kısmen kolaydır, ancak o konu hakkında farklı ve yanlış bilgiye sahip öğrencide istendik davranış değişikliğini sağlamak bir çırpıda yapılacak bir eylem değildir. Bu uzunca ve zahmetli bir süreci gerektirir. Bu süreçte öğretmen kadar ders kitaplarının da çok önemli bir rolü vardır. Ders kitaplarından, öğrencide yaygın olan kavram yanılığlarına dikkat çekerek bu kavram yanılıklarını giderici fazladan örnek ve uygulamalara yer vermesi beklenirken, maalesef, ders kitapları bazı durumlarda

değil kavram yanlışlarını giderici rol üstlenmeyi kavram ve kavram yanlışlarının kaynağı durumundadır. İçerisinde hiç bir bilimsel hata ve kavram yanlışısı barındırmayan bir ders kitabı dahi kavram yanlışlarını giderici önlemler almadığı ve uygun yöntemler üzerinde durmadığı için eleştirilmeliyken, incelediğimiz ders kitaplarının tamamına yakını bilimsel hatalarla dolu ve kavram yanlışlarına kaynak oluşturacak niteliktedir. Bu sadece Türkiye'ye özgü bir sorun değildir, ancak ülkemizdeki kitaplardaki bu hataların çokluğu bilim adamlarını ve öğrenci velilerini incelenerek kolayca görülebilir ...

<http://w3.gazi.edu.tr/~bgunes/files/kavramyanilgilari/giris.html,20.10.2009>).

Kavram yanlışları genellikle iki sebepten dolayı problem yaratır.

1) Özellikle öğrencilerin bunları kullanarak yeni deneyimleri yorumlamaya ve anlamlandırmaya çalıştıkları zamanlarda sorun olmakta ve öğrenmeye sekte vurmaktadırlar.

2) Genellikle kavram yanlışlarını öğrenciler kendi algı biçimlerine göre kişisel olarak geliştirdikleri için bunları ortadan kaldırmak çok zor olmakta ve büyük çaba gerektirmektedir

www.aoa.edu.tr/cankoy/Kavram%20Yanilgisi%20Nedir.doc,20.10.2009).

3.1.KAVRAM YANILGILARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

1.Öğrenciler derse, çoğu doğal olaylara dayalı olmak üzere, çok sayıda ve çeşitli kavram yanlışısına sahip olarak gelirler. Öğrenciler bu kavramları karşılaştıkları olayları bilimsel yaklaşımdan farklı bir tarzda açıklamakta kullanırlar. Öğrenciler kendi aralarında herhangi bir doğal olay hakkında çok sayıda farklı görüşe sahip olabilirler.

2.Kavram yanlışları yaş, yetenek, cinsiyet ve kültürel geçmişten bağımsızmış gibi görünmektedir. Bunlar inatçı bir şekilde öğrencilerin zihninde kalır ve genellikle de geleneksel öğretim yolu ile değiştirilemez. Öğrencilerin sahip oldukları kavram yanlışları, çoğu kez, eski bilim adamlarının ve filozofların kavramları ile paralellik gösterir.

3.Kavramsal gelişim sağlamak üzere tasarlanan öğretim stratejileri uygulandığında üç temel sonuç ortaya çıkmıştır:

i.) Bilimsel çevrelerin görüşü ile uyuşan kavramların oluşumunu kolaylaştırmada başarı sağlanmaktadır, ancak,

ii.) öğretim süresince gelişen farklı olaylar her zaman beklenen bilişsel değişimleri sağlayamamaktadır ve son olarak,

iii.) öğrenciler testteki sorulara doğru cevap vermiş olsa dahi çoğu kez sahip oldukları kavram yanlışlarını sürdürmektedirler.

4. Bilimsel kavramlar anlatılırken, çoğu kez, öğrencilerin bunları hemen anladıkları düşünülür. Ancak, öğretim süresince öğrencilerin kavram yanlışları sunulan bilimsel kavramlarla, tahmin edilemeyecek kadar büyük ölçüde etkileşerek. İstenmeyen olumsuz sonuçlar doğurabilir.

5. Öğrenciler aynı anda birbirleriyle çelişkili kavramlara sahip olabilir. Bu kavramlardan bazıları fen derslerini sürdürmekte ve sorulan soruları cevaplamakta kullanılırken diğerleri okul dışında yaşanan olayları açıklamakta kullanılır.

6. Yıllarca fen dersi almış olmalarına rağmen birçok yetişkin ve fen öğretmeni öğrenciyken sahip oldukları kavram yanlışlarını sürdürebilmektedirler.

7. Kavram yanlışları her bir öğrencinin geçmişteki karmaşık kişisel deneyimine dayanmaktadır. Bu deneyimler; dünyayı gözlemlemek, kişisel kültür ve kullandıkları dil olabileceği gibi televizyon yoluyla öğrenme ve okulda alınan fen dersi öğretimi de olabilir. Her bireyin kendine özgü bir geçmişi vardır, dolayısı ile diğer öğrencilerden farklı kavram yanlışlarına sahip olabilir

(<http://w3.gazi.edu.tr/~bgunes/files/kavramyanilgileri/giris.html,20.10.2009>).

3.2. KAVRAM YANILGILARININ GİDERİLME YOLLARI

a) Bilimsel olmayan inançlar, dinsel ve mitolojik öğretiler gibi bilimsel eğitimin dışındaki kaynaklardan öğrenilen bilgileri içerir. Örneğin bazı öğrenciler dünyanın tarihi ve hayat formları hakkındaki bilgiyi din öğretimi aracılığı ile tarih öncesine uzanan ve geniş kabul gören bu fikirler arasındaki fark fen öğretiminde dikkate değer bir çekişmeye neden olmaktadır.

b) Kavramsal yanlış anlamalar bilimsel bilgiler öğrencilerin kafasında bir karışıklık oluşturmadan doğrudan verilmeye çalışıldığında ortaya çıkar. Kafalarındaki karışıklığı gidermek için öğrenciler, kendilerini güvensiz hissettikleri hatalı modeller oluştururlar.

c) Dil yanılgıları, kelimelerin günlük yaşandaki kullanımı ile ya da anlamı ile bilimsel anlamları birbirinden farklı olduğunda ortaya çıkar (Örnek: erime ve çözünme).

d) Gerçeklere dayanan kavram yanılgıları erken yaşta öğrenilen ve yetişkinlikte değişmeden kalan hatalardır. “Aynı yere şimşek iki defa çakmaz” fikri saçmadır. Fakat bu fikir sizin inanç sisteminizde bir yerlerde gömülmüş olabilir(<http://www.nap.edu/readingroom/books/str/4.html>, 20.10.2009)

Öğretmenler, kendilerine göre sınıfta öğrencilere konuları kavratmak için üstün bir çaba sarf ederler ve bunun sonucu olarak da öğrencilerin üzerinde durulan ders konusunu anladıklarını düşünürler. Ancak, öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu sorulara beklenen ölçüde doğru cevap veremeyebilir. Doğru cevap veren birkaç öğrenciyle daha yakından konuşulduğunda da bu cevaplarını ezbere bilgiye dayandırdıkları ortaya çıkar. Bu öğrencilerle yakından ilgilenilip daha ayrıntılı sorular sorulduğunda temel kavramları anlamakta hataya düştükleri anlaşılır. Öğrenciler, temel bilimsel kavramları tam olarak anlamadan, sayısal problemleri çözecek algoritmayı sık sık kullanabilmektedirler. Öğrenciler derste çoğu kez denklemleri ezberleyip, problemleri çözebilmektedirler, ancak kavramsal anlamalara dayanan testlerden başarısız olmaktadır. Öğrencilere bilgileri ve yararlı örnekleri sunmanın yanında, kavramsal genelleme yapmalarına yardımcı olacak olan olayların sebepleri üzerinde de durulmalıdır (<http://w3.gazi.edu.tr/~bgunes/files/kavramyanilgilari/giris.html>, 20.10.2009).

Bilimsel topluluk tarafından doğru olarak kabul edilen kavramları kabul etmeden önce öğrenciler kendi inançları ile birlikte ilgili paradoksları ve sınırlamalarıyla yüz yüze gelmelidir ve sonra gösterilmekte olan bilimsel modeli anlamak için gerekli olan bilgiyi yeniden oluşturmaya teşebbüs etmelidir. Bu süreç öğretmenin

- ✓ Öğrencilerin kavram yanılgılarını belirlemesini,
- ✓ Öğrencilerin kendi kavram yanılgılarıyla yüz yüze kalmaları için bir tartışma ortamı sağlamasını
- ✓ Öğrencilere bilimsel modellere dayanan bilgiyi yeniden organize etmesi özümsemesi için yardım etmesini gerektirir

(<http://nap.edu/readingroom/books/str/4html>, 20.10.2009)

Sosyal kavramları öğrencilerin anlamlı olarak öğrenememeleri veya kavram yanlışlarına düşmelerini etkileyen faktörler şu şekilde sıralanabilir.

1-Ders kitapları

2-Öğretim metot ve teknikleri

3-Öğrencilerin çevreden edindikleri hazır ön bilgileri

4-Öğretim esnasında kavram değiştirme çalışmaları yapılmaması (Yazıcı ve Samancı,2003).

Sosyal bilgiler öğretiminde, kavramların öğrenilmesini, öğretimin odak noktası olarak belirlemenin birçok faydası vardır: Öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etki sağlar. Öğrenmeyi ve hatırlamayı basitleştirir. İletişimi kolaylaştırır. Öğretimi kişileştirir. Gerçek ve yanlış algılamayı ayırt etmeye yardımcı olur. Karmaşık anlamaya yardımcı olur. Problem çözme ve akıl yürütme becerisini geliştirir (Doğanay,2003: 234-237).

Sosyal bilgilerle ilgili yeni kavramların öğretilmesinde öğretmen, öğrencilerin ön bilgilerini de dikkate alarak onların bu kavramları anlamlı bir şekilde öğrenmelerini sağlamalıdır.

Sosyal Bilgiler derslerindeki kavramların öğretiminde öğrencilere bol örnek verilmesi, kavramların mümkün olduğunca görsel materyallerle desteklenmesi, uygun öğretim tekniklerinin kullanılması, kavramın öğretimini kolaylaştırır. Öğrenciler özellikle soyut kavramları öğrenmede güçlük çekmektedirler. Bu tür kavramların öğretilmesinde öğrencilerin soyut düşünebilme yeteneklerinin geliştirilmesi önemli bir etkidir.(Erden, a.g.e. :s 50). Yine Sosyal Bilgilerle ilgili kavramlar arasındaki ilişkilerin sınıfta sunulması ve kavram kargaşasına neden olabilecek, öğrencilerin ön bilgilerinin ortaya çıkarılması, anlamlı öğrenme için gereklidir (Yazıcı ve Samancı, 2003).

4.KAYNAK ARAŞTIRMASI

Bu bölümde, hem sosyal bilgiler dersi hem de diğer dersler için önemli olan kavram eğitimi ile ilgili yapılmış araştırmaları kapsayan bir literatür taramasına yer verilmiştir.

Öktem (2006), tarafından *İlköğretim 4.ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Kavramları Anlama ve Kazanma Düzeyleri (Yeni Programın Pilot Uygulaması Samsun İli Örneği)*adlı bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan kavramların 4. ve 5. sınıf öğrencileri tarafından anlama ve kazanma düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır. Programın hedeflerinin belirlenmesi için böyle bir çalışma önemlidir.

Araştırma Samsun ilindeki pilot ilköğretim okullarında 2004-2005 öğretim yılında yapılmış tarama (survey) modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli türlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Samsun ilindeki pilot okullardır. Örneklemi ise Samsun merkez pilot okullarından random (tesadüf) yöntemiyle seçilen 4. ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırmacı tarafından 35 sorudan oluşan bir anket hazırlanmış ve verilerin analizinde “SPSS 11.5” (Statistical Package for Social Sciences) Paket Programı kullanılarak frekans (f) ve yüzde(%) hesaplamaları yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan 30 kavramdan tam öğrenme alt sınırı olan %70 ve üzerine 4. sınıflarda 6 kavramda 5. sınıflarda ise 10 kavramda ulaşılmıştır. Kavramları tanımlamaya yönelik sorulan kavramlardan anlama düzeyindeki cevaplar 4.sınıflarda %9,12; 5. sınıflarda %7,6 olarak bulunmuştur.

Yükselir(2006) tarafından *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Geçen Kavramların Kazanımı ve Kalıcılığında Kavram Analizi Yönteminin Etkisi* adlı bir çalışma yapılmıştır. Bu deneysel çalışmada, altıncı sınıf sosyal bilgiler programı “coğrafya ve dünyamız” ünitesinde geçen kavramların kazanımı ve kalıcılığında kavram analizi ve geleneksel yöntemin nasıl etkilediğini araştırmıştır.

Araştırma 2005-2006 öğretim yılının güz yarısında Adana ili Seyhan İlçesindeki bir devlet okulunda yapılmıştır. Araştırma bir deney bir kontrol grubunda bulunan toplam 90 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma 8 hafta sürmüştür.

Deney grubunda kavramlar öğretilirken kavram analizine dayalı olarak öğretim yapılmıştır, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemle göre hazırlanan ders planları doğrultusunda işlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarına Kavram Anlama Testi öntest-sontest ve kalıcılık testi olarak verilmiştir. Ön ölçüm ve son ölçümden elde edilen veriler üzerinde kovaryans analizi uygulanmıştır.

Araştırma bulguları; sosyal bilgiler programı “coğrafya ve dünyamız” ünitesinde geçen kavramların kazanımında, kavram analizi yönteminin geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Kalıcılık testi puan ortalamaları açısından ise deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yıldız (2006), tarafından *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerindeki Harita, Grafik ve Şekillerin Kavranma Düzeyi (Aksaray İli Örneği)* adlı bir çalışma yapılmıştır.

Araştırmanın temel amacı, İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler derslerindeki harita, grafik ve şekillerin kavranma düzeyini belirlemek ve bu doğrultuda tespit edilebilen sorunlar için çözüm önerileri ortaya koyabilmektir.

Araştırma için, iki bölümden oluşan bir anket oluşturulmuştur. Anketin birinci bölümünde ankete katılanların kişisel bilgilerini içeren 2 soru, ikinci bölümünde ise 32 adet likert tipi soru yer almaktadır.

Anketin son halini almasından sonra, Aksaray ili sınırları içerisinde yer alan ilköğretim okullarında, iki bölümden oluşan anket sistemli bir şekilde uygulanmıştır. Anket sonuçları uzman kişiler desteği doğrultusunda Statistical Package for the Social Sciences 13,0 (Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı) kullanılarak değerlendirilmiştir.

Ankete katılanların %70'ini eğitim fakültesi mezunları oluşturmaktadır. Yine ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğunu genç öğretmenler (%48,1'i 1-5 yıl arası, %40,4'ü 6-10 yıl arası öğretmenliğini yapanlar) oluşturmaktadır.

Anket sonuçlarına göre:

- ✓ Sosyal Bilgiler ders saatlerinin az olması,
- ✓ Sosyal Bilgiler ders kitaplarının harita, grafik ve şekiller yönünden yetersizliği,

- ✓ Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki harita, grafik ve şekillerin anlaşılmasının zor olması,
- ✓ Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki harita, grafik ve şekillerin ilgi çekici olmaması,
- ✓ İlköğretim okullarında konu haritalarının eksikliği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu doğrultuda, ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin Sosyal Bilgiler derslerinde harita, grafik ve şekilleri yeterli düzeyde kavramalarını engelleyici faktörler belirlenmiş olup bunların çözümü için çeşitli öneriler çalışmanın içerisinde sunulmuştur.

Arslan (2008), *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Yeryüzünde Yaşam" Ünitesindeki Kavramların Hatırlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma(Sakarya İli Örneği)* adlı bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada, İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersi "Yeryüzünde Yaşam" ünitesinde geçen kavramları hatırlama düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma 2007-2008 eğitim-öğretim yılında, Sakarya İli'nde biri merkez, biri köy ve ikisi köy okulu olmak üzere dört ilköğretim okulunda, uzman görüşlerine dayalı olarak, kavramların öğrenciler tarafından hatırlama düzeylerini ölçmek amacıyla ilköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi "Yeryüzünde Yaşam" ünitesinde geçen kavramlara dayalı "Başarı Testi" hazırlanmıştır.

Uygulanan veri toplama araçları; öğrencilerin kişisel özelliklerini belirlemeye, yönelik bilgi edinme anketi ile üniteye ilişkin kavramların öğrenciler tarafından hatırlanma düzeylerini ölçmek amacıyla hazırlanan 30 soruluk çoktan seçmeli başarı testinden oluşmaktadır. Veri toplama aracının araştırmada geçerliliğinin ve güvenilirliğinin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Araştırmada toplanan bilgilerin işlenmesi ve tüm istatistiksel çözümlenmelerde SPSS(Statistical Package for the Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Yapılan veri analizlerinden ve istatistiksel çözümlenmelerden sonra şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1.Yeryüzünde Yaşam ünitesinde geçen kavramları hatırlama düzeyleri açısından, İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre hatırlama düzeylerinin değişmediği saptanmıştır.

2.Okul dışında aldıkları herhangi bir eğitime göre farklılık saptanmış ve okul dışında eğitim almayan öğrencilerin, alan öğrencilere göre kavramları daha iyi derecede hatırladıkları görülmüştür.

3.Okul türü değişkenine göre köy okulunda öğrenim gören öğrencilerin, şehir okulu ve özel okula kıyasla kavramları çok daha düşük bir oranla hatırladıkları saptanmıştır.

4.Ailelerinin sosyo- ekonomik düzeyleri düşük ve orta olan öğrencilerin hatırlama düzeylerinin, ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri yüksek olan öğrencilere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

5.Anne-baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin hatırlama düzeylerinin, anne-baba eğitim durumu ilkokul ve ortaokul olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

6.Babalarının mesleki durumları açısından öğrencilerin hatırlama düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür. Anne mesleğinin %76'sı ev hanımı olduğu için bu değişken araştırmaya katılmamıştır.

Eroğlu (2008), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Geçen Kavramların İçerik Düzenleme Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi* konulu bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmanın genel amacı; ilköğretim 4. ,5. ,6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretmen kılavuz kitaplarında öğretilmesi hedeflenen kavramlar içerisinden seçilen bazı kavramların içerik öğelerinin incelenmesidir. Kavramlarla ilgili alan yazın taranarak ve uzmanlardan yardım alınarak her kavramın analizi yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda oluşturulan kavram analizleri, ÖKK' de yer alan bazı kavramlarla ilgili bilgilerin değerlendirilmesinde ölçüt alınmıştır. Kavram analizinde aşağıdaki aşamalar izlenmiştir.

- ✓ Kavramın tanımının belirlenmesi
- ✓ Kavramın hiyerarşisinin belirlenmesi
- ✓ Kavramın ayırt edici özelliklerinin belirlenmesi
- ✓ Kavramın ayırt edici olmayan özelliklerinin belirlenmesi
- ✓ Kavramın örneklerinin belirlenmesi
- ✓ Kavramın örnek olmayanlarının belirlenmesi
- ✓ Kavramın ayırt edici özelliklerinin örnek üzerinde gösterilmesi

Öncelikle 4, 5 ,6 ve 7. Sınıf ÖKK'lerde söz konusu kavramların öğretilmesini hedefleyen üniteler, daha sonra da ilgili kavramların geçtiği diğer üniteler belirlenmiştir. Böylece 4. sınıf ÖKK' de 8 ünite, 5. sınıf ÖKK'de 8 ünite, 6. sınıf ÖKK'de 7 ünite, 7. Sınıf ÖKK'de 7 ünite olmak üzere, toplam 30 ünite her bir kavram için belirlenmiştir. Daha sonra ÖKK'lerde kavramın içerik öğeleriyle ilgili olarak ne tür bilgilere yer verildiği, kavram analizleri sonucunda ulaşılan bilgiler ölçüt alınarak bazı karşılaştırmalar ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1.Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programında, 4. Sınıftaki kavramların daha çok giriş düzeyinde, 5. sınıftaki kavramların geliştirme, 6. Sınıftaki kavramların daha çok geliştirme ve pekiştirme düzeyinde, 7. sınıfta ise kavramların neredeyse tamamının pekiştirme düzeyinde öğretilmesinin hedeflendiği görülmektedir.

2.Araştırma kapsamında incelenen kavramların 4. sınıfta daha giriş, 5. sınıfta daha çok geliştirme, 6. sınıfta pekiştirme, 7. sınıfta ise kavramların tamamının pekiştirme düzeyinde öğretilmesinin hedeflendiği görülmektedir.

3.Hem Sosyal Bilgiler dersi Eğitim Programında hem ÖKK'lerde kavramların öğretiminin ilk sınıflardan son sınıflara doğru giriş düzeyinden pekiştirme düzeyine doğru olacak biçimde düzenlendiği görülmektedir.

4.Sosyal Bilgiler dersi Eğitim Programı ile ÖKK'ler arasında bazı uyumsuzluklar bulunmaktadır. Örneğin eğitim programında pekiştirme düzeyinde öğretileceği belirtilen 9 kavramın 7. sınıf ÖKK'de hangi ünitelerde yer aldığı belirtilmemektedir.

5.Giriş, geliştirme ve pekiştirme düzeyinde incelenen kavramların içerik öğelerinin öğretiminin, bu düzeylere uygun olarak hazırlanmadığı saptanmıştır.

6.İçerik öğeleriyle ilgili olarak ulaşılan diğer sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- ✓ Bazı kavramların bazı içerik öğeleri her sınıfta düzenli olarak tekrar edilmiştir.
- ✓ Bazı kavramlarla ilgili içerik öğeleri bir ya da iki sınıfa yığılmıştır, diğer sınıflarda ise hemen hemen hiçbir içerik öğesi verilmemiştir.
- ✓ Kavramların içerik öğelerinin sayısı ve kapsamı öğrencilerin ilerleyen bilişsel gelişimleri dikkate alınmadan verilmiştir.
- ✓ Bazı kavramların (ulaşım, çevre kirliliği, milli egemenlik) örnek sayısı çok azdır.

- ✓ Bütün sınıflarda kavramın örneklerinin en çok kullanılan, örnek olmayanlarının ise çok az kullanılan içerik öğeleri olduğu görülmüştür.
- ✓ Farklı sınıflarda çok sayıda aynı örneklerin (nüfus, yerleşme, bölge) verildiği görülmüştür.
- ✓ 7. sınıfta pekiştirme düzeyinde öğretileceği belirtilen 9 kavramla ilgili olarak, 7. sınıf ÖKK'de ya hiç bilgi verilmemiştir ya da çok az bilgi verilmiştir.

Soner(2006), *Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Kuvvet Ve Hareket Konusundaki Kavram Yanılgıları* adlı bir araştırma yapmıştır. Bu çalışma fizik dersi alan lisans öğrencilerinin cinsiyet, fakülte ve puan türüne göre; mekaniğin temelini oluşturan kuvvet ve hareket konuları ile ilgili kavram yanılgılarını ortaya çıkarmak amacı ile yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Afyon Kocatepe Üniversitesinde 2005-2006 akademik yılında, farklı fakülte ve ana bilim dallarında (sınıf öğretmenliği, fizik, kimya, matematik, maden mühendisliği, jeodezi-fotogrametri mühendisliği ve seramik mühendisliği) öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin kuvvet ve hareket konularındaki kavram yanılgılarını ölçmek amacıyla 2005-2006 akademik yılının ikinci haftasında yapılan birinci ankete (Kuvvet ve Hareket Başarı Testi)519 öğrenci katılmıştır. Kuvvet ve Hareket Başarı Testi'nde 30 soru yer almıştır. İkinci anket için birinci anketin paralelinde beş açık uçlu soru hazırlanmıştır. İkinci anket, 2005-2006 akademik yılının üçüncü haftasında birinci ankete katılan öğrenciler arasından rastgele seçilen 47 öğrenciye uygulanmıştır. Aynı anket, on üçüncü haftada 47 öğrenciye aradaki farkı tespit etmek için kuvvet ve hareket konuları anlatıldıktan sonra da uygulanmıştır. Öğrenciler arasında var olan bazı kavram yanılgıları anketlerle tespit edilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmada, anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS 10'da (İstatistiksel Değerlendirme İçin Bilgisayar Programı) oluşturulan veriler kullanılmıştır.

İstatistiksel sonuçlara göre, cinsiyet, puan türü, bölüm ve fakülte gibi değişkenlerle, öğrencilerin kuvvet ve hareket konularında kavram yanılgılarında bir ilişki olduğu görülmüştür.

Veriler cinsiyet değişkenine göre analiz edildiğinde; erkek öğrencilerin doğru cevap yüzdesi %31,3 olup kız öğrencilere göre daha yüksektir. Kız öğrencilerde doğru cevap yüzdesi %22,6'dır.

Sayısal puan türü ile gelen öğrencilerin doğru cevap yüzdesi %29,8 olup eşit ağırlık puan türü ile gelen öğrencilere göre daha yüksektir.

Aynı veriler fakülte değişkeninde analiz edildiğinde; doğru cevap yüzdesi fen fakültesinde okuyan öğrencilerde %31,4 ile en yüksek çıkmıştır. Bu yüzde mühendislik fakültesinde okuyan öğrencilerde %29 ve eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerde %20,9'dur. Bölümler arasında ise doğru cevap yüzdesi en yüksek olan bölüm, %33,2 ile matematik bölümü öğrencileridir. Doğru cevap yüzdesi en düşük %20,9 ile sınıf öğretmenliği bölümüdür.

Bu çalışmada elde edilen verilerin, değişik yer ve zamanda yapılmış birçok çalışmada ortaya çıkan kavram yanılgıları ile uyduğu gözlenmiştir.

Bayındır(2006), *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularında Kavram Haritalarının Öğrenci Başarısına Etkisi* konulu bir araştırma yapmıştır. Eğitimde yeni teknikler kullanmak, eğitim hizmetlerinin kalitesini artırmaktadır. Kuşkusuz kavram haritaları bu tekniklerden biridir. Bu çalışmada altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersi Türkiyemiz ünitesinde kullanılması önerilen kavram haritalarının hazırlanmasında dikkat edilecek konulara yer verilmiştir. Ayrıca kavram haritalarının öğrenci başarısını yükseltmesindeki etkisi ve önemi vurgulanmıştır.

Araştırmamızda ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kavram haritalarının uygulanabilirliğinin ve yararlarının tespitine çalışılmıştır. Çalışmamız hem konuyla ilgili kaynaklardan tarama-derleme, hem de deneysel çalışma sonuçlarına dayanmaktadır.

Araştırmanın deneysel bölümü 2005-2006 eğitim öğretim yılında Erzurum ilindeki Ömer Nasuhi Bilmen İlköğretim Okulu'nda uygulanmıştır. Bu çalışma için altıncı sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi Türkiyemiz ünitesi seçilmiştir. Çalışma, bir deney bir kontrol grubu olmak üzere, iki grup üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada hem deney, hem de kontrol grubuna ön test-son test uygulanmış ve sonuçlar SPSS Programında değerlendirilmiştir. Deney grubuna kavram haritası ve geleneksel yöntem birlikte, kontrol grubuna ise sadece geleneksel yöntem uygulanmıştır. Sonuçlar değerlendirilerek kavram haritalarının öğrencilerin başarısına etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada genel olarak;

- ✓ Sosyal Bilgiler dersi nedir?

- ✓ Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri nelerdir?
- ✓ Kavram haritası ve çeşitleri nelerdir?
- ✓ Kavram haritası nasıl hazırlanır?
- ✓ Kavram haritasının yararları nelerdir?
- ✓ Kavram haritası kullanarak başarı oranı artırılabilir mi? gibi sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

Yılmaz (2008), *İlköğretim Birinci Kademe 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kavram Haritalarının Kullanılmasının Başarıya Olan Etkisi* konulu bir çalışma yapmıştır. Bu araştırma, ilköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kavram haritalarının kullanılmasının öğrencilerin başarısına olan etkisini ortaya koymak için yapılmıştır.

Yapılan çalışmanın evreni Antalya ili Manavgat ilçesindeki ilköğretim okullarıdır. Bu okullar arasından rastgele seçilen ve çalışmanın yapıldığı okul Kemer Turgut Şen İlköğretim Okuludur. Çalışmanın örneklemini bu okulda bulunan 5-A ve 5-B sınıfları oluşturmaktadır. Çalışmaya deney ve kontrol grupların toplamı olan 60 çocuk katılmıştır.

Araştırma 2006-2007 eğitim-öğretim yılının II. döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinin son dört ünitesindeki konular deney grubundaki öğrencilere kavram haritaları kullanılarak işlenmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilere ise müfredata bağlı kalınarak kavram haritası tekniği kullanılmamıştır.

Deney ve kontrol gruplarına her ünite bitiminde başarı testi uygulanmıştır. Ön test ve başarı testlerinden elde edilen veriler Minitab 15 English paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kavram haritası tekniğinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin başarı düzeyleri, kavram haritası uygulanmayan kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen verilerin ışığında Sosyal Bilgiler dersinde çocukların başarı düzeylerini arttırmak için kavram haritalama tekniği kullanılmasının geçerli ve kullanılabilir bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.

Kaymak (2003), tarafından *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Doğal Afetlerle İlgili Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları* konulu bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın amacı, ilköğretim okulları müfredatından seçilmiş doğal

afet kavramları olan; Sel, heyelan, yangın, çığ, sis, don ve şimşek kavramları ile ilgili konularda formal eğitim almış ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin bu kavramları anlama düzeylerini ve bu kavramlara ilişkin yanlışlarını tespit etmektir.

Bu araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Coğrafya’da doğal afetler eğitiminin öğrenciler tarafından anlaşılma düzeyini tespit etmek için pilot çalışma yardımıyla bir anket geliştirilmiştir. Bu ankette yer alan sorular, açık uçlu ve öğrencilerin araştırılan konu ile ilgili bilgilerini tam olarak aktarmalarını sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Hazırlanan bu anket Ordu iline bağlı Gürgentepe ilçesinde bulunan 4 ilköğretim okulunun 11-12 yaş grubunda olan 6. sınıf öğrencileri arasından şans yöntemiyle seçilen 100 öğrenciye uygulanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin doğal afetler hakkındaki görüşlerini daha derinlemesine incelemek amacıyla 10 öğrenci ile de açık uçlu soruları içeren mülakat yapılmıştır.

Araştırma sonunda öğrencilerin söz konusu doğal afetlerle ilgili kavramları anlama düzeyleri, doğal afetlerin oluşumunu, meydana getirdikleri zararlar ve bu zararlardan korunma yolları konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca öğrencilerin doğal afetlerle ilgili kavramları yeterli düzeyde anlayamadıkları ve bu kavramlara ilişkin önemli yanlışlarının olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda müfredat programında doğal afetlerle ilgili konuların öğretiminde yeterli başarı sağlanamadığı görüldüğünden doğal afetlerin eğitimi ve öğretimine ilişkin öğretmenlere ve uzmanlara tavsiyelerde bulunulmuştur.

Çakmak (2006), *İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Nüfus Ve Yerleşme Konusunda Geçen Kavramları Anlama Düzeyleri Ve Kavram Yanlışları* adlı bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada bazı coğrafya ve tarih kavramlarının temellerinin ilköğretim sosyal bilgiler dersinde atıldığı için, bu seviyede öğrenciye verilebilecek her türlü yanlış ve hatalı bilgi, öğrencide bu kavramlarla ilgili yanlışların oluşmasına neden olduğu belirtilmiştir.

Araştırmanın amacı, ilköğretim sosyal bilgiler dersindeki “Nüfus Ve Yerleşme” konusunda, 6. Sınıf öğrencilerinin anlama düzeylerini belirleyip sahip oldukları kavram yanlışlarını tanımlamak ve ortaya çıkarmaktır. Bu çalışma 2006 yılının bahar döneminde, biri köy, üçü merkez okul olmak üzere toplam 4 ilköğretim okulundaki 191 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın hipotezleri t- testi ve varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Verilerin analiz edilmesiyle, öğrencilerin nüfus ve yerleşme konuları ile ilgili kavram yanlışlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. İstatistikler sonucunda; veli eğitim durumlarına göre lise ve üstü okul mezunu olan velilerin çocuğu ile ilkokul mezunu olan velilerin çocuğunun başarıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Ayrıca farklı eğitim bölgelerindeki okullara göre öğrencilerin başarı yüzdeleri arasında da yine istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde fark ortaya çıkmıştır.

Keser (2008), tarafından *Afyonkarahisar İl Merkezindeki 9. Sınıf Öğrencilerinin Isı Ve Sıcaklık Konusundaki Kavram Yanılgıları* konulu bir araştırma yapılmıştır. Yapılan bu tez çalışmasında Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik derslerinde işlenen ısı ve sıcaklık konusunun ne oranda anlaşılabilirdiği, öğrencide gelişen kavram yanlışlarının ne olduğu, bu kavramlar yerine hangi alternatif kavramları koyduğunu belirlemek amaçlanmıştır.

Bu çalışma Afyonkarahisar merkezinde bulunan fen lisesi ve anadolu lisesi statüsü dışında bulunan liselerde, 2006-2007 döneminde yapılmıştır. Uygulanan anket çalışmasına bu statüde bulunan dokuz lisedeki 2150 öğrenciden 560 öğrenci katılmıştır. Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin aldıkları eğitimlerden sonra halen sahip oldukları alternatif kavramları ve konunun ne oranda anlaşıldığını belirleyebilmek için ısı ve sıcaklık konusu ile ilgili 25 soruluk bir anket hazırlanmıştır.

Oluşabilecek kavram yanlışlarının, sosyal hayatla ilişkisinin ne ölçüde olabileceğini belirlemek ve öğrencideki kavramların gelişmesinde başka etkenler olup olmadığını da tespit etmek için anket soruları dışında ek 8 soru daha sorulmuştur.

Uygulanan anketin istatistiksel değerlendirmelerinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Anketin sonucunda da cevaplarla ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. Öğrencilerde ciddi oranlarda kavram yanlışlarının olduğu ve bunun öğrencilerin anlama düzeylerini etkilediği belirlenmiştir. Başarının yükselebilmesi için öncelikle bu kavram yanlışları düzeltilmelidir. Yanlış kavramlara sahip bir öğrencinin doğru bilgiler edinmesi çok zor olmaktadır.

Ekiz ve Akbaş (2005), *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Astronomi İle İlgili Kavramları Anlama Düzeyi Ve Kavram Yanılgıları* konulu bir araştırma

yapmışlardır. Bu araştırmanın amacı, 6. sınıf öğrencilerinin astronomiyle ilgili; evren, güneş sistemi, gezegen, yıldız, uydu, yörünge ve güneş kavramlarını anlama düzeylerini ve bu kavramlarla ilgili yanlışlarını ortaya çıkarmaktır. Araştırma için seçilen kavramlar, ilköğretim sosyal bilgiler müfredat programından alınmıştır. Araştırma da nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Seçilen astronomi ile ilgili kavramların öğrenciler tarafından anlaşılma düzeylerini tespit etmek için pilot çalışma yardımıyla bir anket geliştirilmiştir. Hazırlanan bu ankette yer alan sorular daha çok, kısa cevaplı ve açık uçlu sorular şeklindedir. Bu anket, Trabzon il merkezinde ve Akçabat ilçesinde bulunan beş ilköğretim okulunun 11-12 yaş grubunda olan 6. sınıf öğrencileri arasından rastgele seçilen 150 öğrenciye uygulanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin kavramlar hakkındaki anlamalarını daha derinlemesine incelemek amacıyla 10 öğrenci ile de yarı yapılandırılmış formda mülakat yapılmıştır. Araştırma sonunda, öğrencilerin araştırılan kavramları yeterli düzeyde anlayamadıkları ve bu kavramlarla ilgili birçok kavram yanlışına sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırmada, bu kavramların öğrencilere öğretiminde ve öğrencilerin öğrenmesinde başarı sağlanamadığı görüldüğünden, program geliştirme uzmanlarına ve bu kavramların öğretimine ilişkin öğretmenlere bazı önerilerde bulunulmuştur.

Altıntaş ve Altıntaş(2008), tarafından ise *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Kavram Haritası“ Kullanımının Öğrenci Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi* konulu bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı, İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Kavram Haritaları” kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu çalışma 2004-2005 öğretim yılı I. döneminde Manisa Demirci’de Durhasan İlköğretim Okulu’nda yapılmıştır. Ön-test son-test kontrol gruplu deney deseni kullanılan bu araştırmada kavram haritalarının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma genel tarama (survey) modeli olarak yapılandırılmıştır. Arseven (2001: 24)'e göre tarama tekniği, “Resmi bir kuruluşun, yani kamu kuruluşunun ve benzerlerinin belli bir zamanda olay ve olguları doğal koşullar altında gerçek durumunu saptamak üzere, toplum evreninden seçilen bir örneklemden elde edilen verilere dayalı yapılan bir araştırma biçimi olduğundan, bu çalışmada temel araştırma deseni” olarak benimsenmiştir.

2.EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın çalışma evrenini, Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim okullarında öğrenim gören 6.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma evreninin büyük olması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bunun için küme örnekleme yoluyla, farklı sosyo-ekonomik düzeyden rastlantısal yolla okullar belirlenmiştir. Böylece 4 ilköğretim okulundan 210 ilköğretim 6.sınıf öğrencisi belirlenerek araştırmanın örnekleme oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında, örnekleme yer alan 210 kişiye test gönderilmiş ve 197 kişiden dönüt alınmıştır. Testlerin geri dönüş oranı % 93, 80 olmuştur.

3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram yanlışlarını ortaya çıkarmak için bir başarı testi kullanılmıştır. Testte yer alan sorulara ilköğretim öğrencilerin gelişim seviyesi göz önünde bulundurularak dört seçenek konulmuştur.

Test iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde öğrencilerin bazı özelliklerini belirlemeye yönelik değişkenlere (cinsiyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, annenin mesleği, babanın mesleği) yer verilirken; ikinci bölümde ise, öğrencilerin kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışlarını ortaya çıkarmak için 30 soru bulunmaktadır. Araştırmada kullanılacak olan veri toplama aracının maddeleri öncelikle kaynak taraması ve çeşitli okullarda öğrenim gören 6.sınıf öğrencilerine yöneltilen açık uçlu sorularla belirlenmiştir. Böylece araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler

Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanılgıları Testinin” ilk taslağı oluşturulmuştur. Test taslak olarak geliştirildikten sonra, test hakkındaki görüşlerinin alınması ve gerekli düzeltmelerin yapılması amacıyla ön deneme yapılmıştır.

Testin güvenilirliğini belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda, madde güçlüğü açısından 1 ile 0’a yakın olan maddeler, madde ayırt ediciliği bakımından ise 0,30’un altında olan 5 madde testten çıkarılmıştır.(Aşağıdaki tablodaki sorular). Başlangıçta 30 maddeden oluşan veri toplama aracı böylelikle 25 maddeye düşürülmüştür. Uzmanların görüşleri ve öğrencilerin testi doldururken verdikleri dönütler (soruların anlaşılıp anlaşılabilmesi, yaptıkları duraklamalar, içerik anlamında verdikleri geri bildirimler) doğrultusunda gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra teste son şekli verilmiştir.

Tablo 1. : Değerlendirme Dışı Bırakılan Sorular

	Çıkan Sorular	Madde güçlüğü	Madde Ayırt Ediciliği
1	Aşağıdakilerden hangisi meridyenlerin özelliklerinden biri değildir?	0,33	0,25
2	Herhangi bir yerin önemli boğazlara, sanayi merkezlerine, yeryüzü şekillerine, ulaşım yollarına olan durumun, konumuna ‘‘özel konum’’ denir. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’nin özel konumunun sonuçlarından değildir?	0,22	0,25
3	Kuş bakışı olarak bir yeryüzü parçasının veya bütününün belli bir orana göre küçültülerek düzleme aktarılmasına ne ad verilir?	0,26	0,19
4	Aşağıdakilerden hangisi harita elemanlarından biri değildir?	0,26	-0,11

4.VERİLERİN ANALİZİ

Veriler değerlendirilmeye tabi tutulmadan önce, gözden geçirilerek kurallara uygun olarak doldurulup doldurulmadığı kontrol edilmiş ve bütün testlerin istenilen şekilde doldurulduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme toplam 197 test üzerinde yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, öğrencilerin sorularda geçen çeldiricilere ne kadar düştüklerini görmek için (kavram yanılgılarını belirlemek için) A şıkkı için 1, B şıkkı için 2, C şıkkı için 3, D şıkkı için 4 şeklinde veri girişi yapılarak değerlendirme yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, frekans, yüzde, tek yönlü varyans analizi (anova) ve t testi istatistik işlemleri kullanılmıştır. T testi, iki ayrı ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için; Tek yönlü varyans analizi ise iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2007).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Toplanan testler doğrultusunda, ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin analizi sonucunda aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur. İlk olarak test uygulanan öğrencilerin demografik bilgilerini gösteren tablolarda frekans ve yüzde değerleri yer almaktadır. Diğer tablolarda ise elde edilen verilerin; frekans, yüzdelik, faktör yükleri ve ortalama değerleri verilmiştir.

1.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

1.1.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN CİNSİYET AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Tablo 2: Test Uygulanan Öğrencilerin Cinsiyet Açısından Demografik Bilgileri

Cinsiyet	f	%
Kız	94	47,7
Erkek	103	52,3
Toplam	197	100

İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinden 197 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanılgıları” adlı çalışmada; cinsiyet açısından, testi cevaplayan öğrencilerin %47,7’si (n=94) kız, %52,3’ü (n=103) erkektir. Daha objektif sonuçlar elde edebilmek için, test eşit dağılıma yakın şekilde gerçekleştirilmiştir.

1.2.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN ANNENİN EĞİTİM DURUMU AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Tablo 3: Test Uygulanan Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumu Açısından Demografik Bilgileri

Annenin Eğitim Durumu	f	%
İlkokul	78	39,6
Ortaokul	32	16,2
Lise	28	14,2
Üniversite	32	16,2
Hiç öğrenim görmemiş	27	13,7
Toplam	197	100

İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinden 197 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanılgıları” adlı çalışmada; annenin eğitim durumu açısından, testi cevaplayan öğrencilerin annelerinin %39,6’sı (n=78) ilkokul, %16,2’si (n=32) ortaokul, %14,2’si (n=28) lise, %16,2’si (n=32) üniversite mezunudur. Aynı zamanda %13,7’si (n=27) hiç öğrenim görmemiştir.

1.3.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN BABANIN EĞİTİM DURUMU AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Tablo 4: Test Uygulanan Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumu Açısından Demografik Bilgileri

Babanın Eğitim Durumu	f	%
İlkokul	81	41,1
Ortaokul	41	20,8
Lise	40	20,3
Üniversite	35	17,8
Toplam	197	100

İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinden 197 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam

Ünitesindeki Kavram Yanılgıları” adlı çalışmada; babanın eğitim durumu açısından, testi cevaplayan öğrencilerin babalarının %41,1’i (n=81) ilkokul, %20,8’i (n=41) ortaokul, %20,3’ü (n=40) lise, %17,8’i (n=35) üniversite mezunudur.

1.4.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN ANNENİN MESLEĞİ AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Tablo 5: Test Uygulanan Öğrencilerin Annenin Mesleği Açısından Demografik Bilgileri

Annenin Mesleği	f	%
Ev Hanımı	85	43,1
Serbest Meslek	40	20,3
Memur	39	19,8
İşçi	33	16,8
Toplam	197	100

İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinden 197 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanılgıları” adlı çalışmada; annenin mesleği açısından, testi cevaplayan öğrencilerin annelerinin mesleklerinin %43,1’i (n=85) ev hanımı, %20,3’ü (n=40) serbest meslek, %19,8’i (n=39) memur, %16,8’i (n=33) işçidir.

1.5.TEST UYGULANAN ÖĞRENCİLERİN BABANIN MESLEĞİ AÇISINDAN DEMOGRAFİK BİLGİLERİ

Tablo 6: Test Uygulanan Öğrencilerin Babanın Mesleği Açısından Demografik Bilgileri

Babanın Mesleği	f	%
Serbest Meslek	28	14,2
Esnaf	32	16,2
Memur	31	15,7
İşçi	71	36
Diğer meslek	35	17,8
Toplam	197	100

İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinden 197 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanılgıları” adlı çalışmada; babanın mesleği açısından, testi cevaplayan öğrencilerin babalarının mesleklerinin %14,2’si (n=28) serbest meslek, %16,2’si (n=32) esnaf, %15,7’si (n=31) memur, %36’sı (n=71) işçi, %17,8’i (n=35) diğer mesleklerdir.

2. TEST MADDELERİ AÇISINDAN BULGULAR

Tablo 7: Test Maddeleri Açısından Bulgular

S N	Sorular	Madde Analizi		Şıklar				Doğru Cevap	
		Madde güçlüğü	Madde Ayırt ediciliği		A	B	C		D
1	Dünyamız kutuplardan basık, ekvatorndan biraz şişkincedir. Dünyanın kendine özgü bu şekline ne ad verilir?	0,49	0,75	f	10	24	97	66	C
				%	5,1	12,2	49,2	33,5	
2	Kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan ve Dünyayı iki eşit parçaya bölen hayali daireye ne ad verilmektedir?	0,75	0,38	f	24	153	6	14	B
				%	12,2	77,7	3	7,1	
3	Dünya üzerindeki herhangi bir yerin başlangıç meridyenine uzaklığına ve Ekvatora olan konumuna 'matematik konum' denir. Buna göre matematik konum belirlenirken aşağıdaki kavramlardan hangisi kullanılmaz?	0,69	0,40	f	12	18	31	136	D
				%	6,1	9,1	15,7	69	
4	Aşağıdakilerden hangisi bir yerin matematik konumuyla açıklanabilir?	0,69	0,43	f	16	29	19	133	D
				%	8,1	14,7	9,6	67,5	
5	Aşağıda verilen konumlardan hangisi Türkiye'nin konumunu ifade eder?	0,42	0,60	f	75	29	50	43	A
				%	38,1	14,7	25,4	21,8	
6	Bir kutup'tan diğer kutup'a ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çembere ..... denir. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	0,61	0,55	f	48	26	113	10	C
				%	24,4	13,2	57,4	5,1	
7	Yer yuvarlağının kuzey ve güney uç bölgelerine ne ad verilir?	0,61	0,55	f	25	130	24	18	B
				%	12,7	66	12,2	9,1	
8	Ekvator'un kuzeyinde ve güneyinde, birer derecelik (1) aralıklarla paralel olarak uzanan tam dairelere.....denir. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	0,48	0,43	f	20	84	70	23	B
				%	10,2	42,6	35,5	11,7	
9	Aynı enlemlerde bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin , Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha soğuk olmasının sebebi .....dır. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?	0,44	0,36	f	17	82	18	80	B
				%	8,6	41,6	9,1	40,6	
10	Dünyadaki büyük kara parçalarına ne ad verilmektedir?	0,81	0,34	f	171	4	9	13	A
				%	86,8	2	4,6	6,6	
11	Dünyadaki büyük kara parçaları arasındaki boşlukları dolduran büyük su kütlelerine ne ad verilir?	0,82	0,32	f	5	171	16	5	B
				%	2,5	86,8	8,1	2,5	
12	Haritadaki işaretlerin ne anlama geldiğini gösteren kısma ne ad verilir?	0,54	0,70	f	40	9	117	31	C
				%	20,3	4,6	59,4	15,7	
13	Haritalardaki küçültme oranlarına ölçek denir. Bir kesrin ölçek paydasındaki rakam büyüdükçe ölçek küçülür, gösterilen ayrıntı azalır, alan genişler. Buna göre; I-1/250 000 II-1/25 000 000 Haritalarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?	0,41	0,43	f	33	39	48	77	D
				%	16,8	19,8	24,4	39,1	

S N	Sorular	Madde Analizi		Şıklar				Doğru Cevap	
		Madde güçlüğü	Madde Ayırt ediciliği		A	B	C		D
14	Gerçek uzaklığı 20 km olan bir yerin haritadaki uzaklığı 4 cm'dir. Buna göre haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?	0,44	0,47	f	78	35	40	44	A
				%	39,6	17,8	20,3	22,3	
15	Belirli bir konu için hazırlanmış haritalara özel haritalar denir. Özel haritalar, konunun uzmanları tarafından kullanılır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi özel haritalar içinde yer almaz?	0,43	0,45	f	65	34	25	73	D
				%	33	17,3	12,7	37,1	
16	.Yeryüzü şekillerini gösterir. .Yükselti basamakları belirli renkler ile gösterilir. Bu özellikleri gösteren harita çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?	0,61	0,43	f	127	33	17	20	A
				%	64,5	16,8	8,6	10,2	
17	Aşağıdakilerden hangisi iklimin tanımıdır?	0,43	0,49	f	39	76	40	42	B
				%	19,8	38,6	20,3	21,3	
18	Aşağıdakilerden hangisi hava durumunun tanımıdır?	0,62	0,60	f	129	37	11	20	A
				%	65,5	18,8	5,6	10,2	
19	"Tulugak dünyanın en büyük adasında buzdan bir evde yaşamaktadır.Ulaşım aracı olarak köpeklerin çektiği kızakları kullanmaktadır.Hava her zaman çok soğuk olduğundan sürekli çok kalın giysiler giymektedirler." Buna göre Tulugak'ın yaşadığı adada hangi iklim tipi görülmektedir?	0,74	0,38	f	152	14	22	9	A
				%	77,2	7,1	11,2	4,6	
20	Ülkemizde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülmemektedir?	0,68	0,53	f	7	7	136	47	C
				%	3,6	3,6	69	23,9	
21	Aşağıdakilerden hangisi milat'ın tanımıdır?	0,48	0,51	f	33	17	46	101	D
				%	16,8	8,6	23,4	51,3	
22	Aşağıdakilerden hangisi çağ'ın tanımıdır?	0,45	0,53	f	34	46	95	22	C
				%	17,3	23,4	48,2	11,2	
23	Aşağıdakilerden hangisi geçmişte olan olayların zamanını inceleyen bilim dalıdır?	0,35	0,32	f	58	69	33	37	A
				%	29,4	35	16,8	18,8	
24	İlk insanlar yerleşim yeri seçerken nelere dikkat etmemişlerdir?	0,58	0,68	f	25	43	103	26	C
				%	12,7	21,8	52,3	13,2	
25	Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan ilk yerleşim yerlerinden biridir?	0,57	0,42	f	61	22	97	17	C
				%	31	11,2	49,2	8,6	

Testin 1. maddesinde yer alan “**Dünyamız kutuplardan basık, ekvatorndan biraz şişkincedir. Dünyanın kendine özgü bu şekline ne ad verilir?**” İfadesine öğrencilerin % 5,1’i (n=10) A şıkkını (Greenwich), % 12,2’si (n=24) B şıkkını (Daire), %49,2’si (n=97) C şıkkını (Geoit), %33,5’i (n=66) D şıkkını (Küre) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap C şıkkı olmasına rağmen, öğrencilerin büyük bir kısmı dünyayı tam yuvarlakmış gibi algıladıklarından ve küreyle çok sık karşılaştıkları için geoit yerine küreyi düşünmüşlerdir. Geoit aynı

zamanda Türkçe de çok fazla kullanılmadığı için öğrencilerin aklında çok fazla kalmamaktadır. Neticede öğrenciler küreyle geoit kavramını karıştırmaktadırlar.

Testin 5. maddesinde yer alan “**Aşağıda verilen konulardan hangisi Türkiye’nin konumunu ifade eder?**” ifadesine öğrencilerin % 38,1’i (n=75) A şıkkını , % 14,7’si (n=29) B şıkkını, %25,4’ü (n=50) C şıkkını, %21,8’i (n=43) D şıkkını işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap A şıkkı olmasına rağmen, öğrencilerin büyük bir kısmı paralel ve meridyen kavramlarını algılayamadıkları için kavram yanlışlığına düşmüşlerdir. Aynı zamanda rakamların benzerliği ve sahip olduğu bilgiyi görselde kullanma durumundan, öğrencilerin kavram yanlışlığına sahip olma oranları artmaktadır.

Testin 6. maddesinde yer alan “Bir kutup’tan diğer kutup’a ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çembere ..... denir. **Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?**” ifadesine öğrencilerin % 24,4’ü (n=48) A şıkkını (Ekvator), % 13,2’si (n=26) B şıkkını (Paralel) , %57,4’ü (n=113) C şıkkını (Meridyen) , %5,1’i (n=10) D şıkkını (Kutup) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap C şıkkı olmasına rağmen, öğrencilerin büyük bir kısmının ekvatoru meridyenle karıştırmasının sebebi yatay ve dikey çizgiler arasında algılama problemi yaşamasından ileri gelmektedir. Ekvator kavramı, dünyayı iki eşit parçaya ayıran hayali çizgi olarak ifade edilirken; meridyen, paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çemberlerdir.

Testin 8. maddesinde yer alan “Ekvator’un kuzeyinde ve güneyinde, birer derecelik (1) aralıklarla paralel olarak uzanan tam dairelere.....denir. **Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?**” ifadesine öğrencilerin % 10,2’si (n=20) A şıkkını (Ekvator), % 42,6’sı (n=84) B şıkkını (Paralel) , %35,5’i (n=70) C şıkkını (Meridyen) , %11,7’si (n=23) D şıkkını (Kutup) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap B şıkkı olmasına rağmen, öğrenciler paralel ve meridyen kavramlarını karıştırmışlardır. Paralel, ekvatorun kuzeyinde ve güneyinde birer derecelik aralıklarla enlemesine uzanan tam dairelerdir. Meridyen ise bir kutuptan diğer kutba ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çemberlerdir. Öğrencilerin büyük bir kısmının paralel yerine

meridyen olarak yanılması, dünyanın üzerinden geçtiği farz edilen enlem ve boylam çizgilerini birbirine karıştırmalarıdır.

Testin 9. maddesinde yer alan “Aynı enlemlerde bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin , Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha soğuk olmasının sebebi .....dır. **Yukarıdaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?**” ifadesine öğrencilerin % 8,6'sı (n=17) A şikkını (Boylam), % 41,6'sı (n=82) B şikkını (Yükseklik) , %9,1'i (n=18) C şikkını (Bakı) , %40,6'sı (n=80) D şikkını (Ekvatora uzaklığın farkı) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap B şikkı olmasına rağmen, öğrenciler ekvatora uzaklığın farkı ile yükseklik kavramını karıştırmışlardır. Bir yerde sıcaklığın dağılışında ekvatora uzaklık da etkilidir. Örneğin Akdeniz Bölgesi ekvatora yakın olduğu için daha sıcakken, Karadeniz Bölgesi daha soğuktur. Öğrenciler bu soruda “aynı enlemlerde bulunan” ifadesini iyi algılayamadıkları için çoğu D şikkına kaymıştır.

Testin 13. maddesinde yer alan “Haritalardaki küçültme oranlarına ölçek denir. Bir kesrin ölçek paydasındaki rakam büyüdükçe ölçek küçülür, gösterilen ayrıntı azalır, alan genişler. **Buna göre; I-1/250 000 II-1/25 000 000 Haritalarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?**” ifadesine öğrencilerin % 16,8'i (n=33) A şikkını (I.Haritanın ölçeği büyüktür), %19,8'i (n=39) B şikkını (II. Haritanın ölçeği daha küçüktür) , %24,4'ü (n=48) C şikkını (II. Haritanın ayrıntıyı gösterme gücü daha azdır), %39,1'i (n=77) D şikkını (I.Haritanın alanı daha geniştir) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap D şikkı olmasına rağmen, öğrenciler büyük ölçekli haritalarla küçük ölçekli haritaları karıştırmışlardır. Bu durum, kesirli ölçeğin paydasındaki rakamın büyüdükçe ölçeğin küçülmesinden ileri gelmektedir. Ancak, öğrenciler bu durumu kavrayamamışlardır.

Testin 15. maddesinde yer alan “Belirli bir konu için hazırlanmış haritalara özel haritalar denir. Özel haritalar, konunun uzmanları tarafından kullanılır. **Buna göre aşağıdakilerden hangisi özel haritalar içinde yer almaz?**” ifadesine öğrencilerin % 33'ü (n=65) A şikkını (Turizm Haritaları), %17,3'ü (n=34) B şikkını (Toprak Haritaları) , %12,7'si (n=25) C şikkını (Bitki Örtüsü Haritaları), %37,1'i (n=73) D şikkını (Fiziki Haritalar) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru

cevap D şıkkı olmasına rağmen, öğrenciler fiziki haritalarla özel haritaları karıştırmışlardır. Bu durumda fiziki haritalarda kullanılan renklerinde rolü vardır.

Testin 17. maddesinde yer alan “**Aşağıdakilerden hangisi iklimin tanımıdır?**” ifadesine öğrencilerin % 19,8’i (n=39) A şıkkını (Kısa mesafelerde ve kısa süre içinde gerçekleşen hava olaylarına denir), %38,6’sı (n=76) B şıkkını (Bir yerde atmosfer olaylarının uzun yıllar içinde gösterdiği ortalama duruma denir) , %20,3’ü (n=40) C şıkkını (Bir yerde yetiştirilen tarım ürünlerinin genel adıdır), %21,3’ü (n=42) D şıkkını (Kısa mesafelerde görülen yeryüzü şekillerinin genel adıdır) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap B şıkkı olmasına rağmen, öğrenciler diğer şıklarda iklimle ilgili olduğu için yanılmışlardır. Yeryüzü şekilleri, konum iklimle ilgilidir. Aynı şekilde yetiştirilen tarım ürünleri de iklime bağlı olarak çeşitlenir.

Testin 20. maddesinde yer alan “**Ülkemizde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülmemektedir?**” ifadesine öğrencilerin % 3,6’sı (n=7) A şıkkını (Karadeniz), %3,6’sı (n=7) B şıkkını (Akdeniz) , %69’u (n=136) C şıkkını (Ekvatorial), %23,9’u (n=47) D şıkkını (Karasal) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap C şıkkı olmasına rağmen, öğrenciler ülkemizde görülen iklim tiplerini karıştırmışlardır. Ülkemizde görülen bazı iklimler, görüldükleri bölgelerin adıyla adlandırılmışlardır. Bu yüzden öğrenciler karasal iklimi zihinlerinde tam olarak bir bölgeyle eşleştiremediklerinden yanılgıya düşmüşlerdir.

Testin 21. maddesinde yer alan “**Aşağıdakilerden hangisi milat’ın tanımıdır?**” ifadesine öğrencilerin % 16,8’i (n=33) A şıkkını (Tarihte 1-100,101-200,201-300,vb. olarak sayılan dönemlerdir), %8,6’sı (n=17) B şıkkını (Yazının bulunuşundan sonraki dönemlere denir) , %23,4’ü (n=46) C şıkkını (Tarihi olayların başlangıç ve bitiş tarihleri arasındaki dönemdir), %51,3’ü (n=101) D şıkkını (Hz. İsa’nın doğduğu güne denir) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap D şıkkı olmasına rağmen, öğrenciler tarihi devirlerin başlangıcıyla miladın başlangıcını birbirine karıştırmışlardır. Kısacası, milat ve çağ kavramlarını öğrenciler karıştırmışlardır.

Testin 23. maddesinde yer alan “**Aşağıdakilerden hangisi geçmişte olan olayların zamanını inceleyen bilim dalıdır?**” ifadesine öğrencilerin % 29,4’ü (n=58) A şıkkını (Kronoloji), %35’i (n=69) B şıkkını (Arkeoloji) , %16,8’i (n=33) C şıkkını (Coğrafya), %18,8’i (n=37) D şıkkını (Sosyoloji) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap A şıkkı olmasına rağmen, öğrenciler sosyal bilimlerin gelişimine katkı sağlayan bilim dallarını ve inceleme alanlarını tam olarak algılayamamışlardır. Arkeoloji, geçmişte yaşamış olan insan topluluklarının yaşayışlarını inceleyen bir kazı bilimidir. Bu nedenle zamanla alakalı olduğu için kronoloji bilimiyle yakından ilgilidir. Öğrenciler bu iki bilim dalını birbirine karıştırmışlardır.

Testin 25. maddesinde yer alan “**Aşağıdakilerden hangisi Anadolu’da kurulan ilk yerleşim yerlerinden biridir?**” ifadesine öğrencilerin % 31’i (n=61) A şıkkını (Babil), %11,2’si (n=22) B şıkkını (Ninova) , %49,2’si (n=97) C şıkkını (Çatalhöyük), %8,6’sı (n=17) D şıkkını (Eridu) işaretleyerek görüşlerini dile getirmişlerdir. Doğru cevap C şıkkı olmasına rağmen, öğrenciler Anadolu’da kurulan Çatalhöyük yerine Mezopotamya da kurulan Babil’i karıştırmışlardır. Oysaki ilk çağ uygarlıkları Anadolu ve Mezopotamya olarak ikiye ayrılmıştır.

3.ALT PROBLEMLER İÇİN BULGULAR

Tablo 8: Cinsiyet Alt Problemi Açısından Bulgular

Sorular		N	$\bar{X}$	S.S	t değeri	sd	p	Anlamlı Fark	
1	Dünyamız kutuplardan basık, ekvatorun biraz şişkincedir. Dünyanın kendine özgü bu şekline ne ad verilir?	Kız	94	,6277	,48602	3,737	195	,000	VAR
		Erkek	103	,3689	,48487				
2	Kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan ve Dünyayı iki eşit parçaya bölen hayali daireye ne ad verilmektedir?	Kız	94	,7872	,41146	,340	195	,735	YOK
		Erkek	103	,7670	,42482				
3	Dünya üzerindeki herhangi bir yerin başlangıç meridyenine uzaklığına ve Ekvatora olan konumuna 'matematik konum' denir.Buna göre matematik konum belirlenirken aşağıdaki kavramlardan hangisi kullanılmaz?	Kız	94	,7553	,43220	1,902	195	,059	YOK
		Erkek	103	,6311	,48487				
4	Aşağıdakilerden hangisi bir yerin matematik konumuyla açıklanabilir?	Kız	94	,7234	,44971	1,387	195	,167	YOK
		Erkek	103	,6311	,48487				
5	Aşağıda verilen konumlardan hangisi Türkiye'nin konumunu ifade eder?	Kız	94	,4468	,49983	1,826	195	,069	YOK
		Erkek	103	,4468	,46891				
6	Bir kutup'tan diğer kutup'a ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çembere ..... denir. Yukarıdaki noktaya göre aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	Kız	94	,5319	,50166	-	195	,261	YOK
		Erkek	103	,6117	,48976				
7	Yer yuvarlağının kuzey ve güney uç bölgelerine ne ad verilir?	Kız	94	,6915	,46436	,893	195	,373	YOK
		Erkek	103	,6311	,48487				
8	Ekvator'un kuzeyinde ve güneyinde, birer derecelik (1) aralıklarla paralel olarak uzanan tam dairelere.....denir.Yukarıdaki noktaya göre aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	Kız	94	,4149	,49535	-,310	195	,757	YOK
		Erkek	103	,4369	,49843				
9	Aynı enlemlerde bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin , Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha soğuk olmasının sebebi .....dır. Yukarıdaki noktaya göre aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?	Kız	94	,4362	,49857	,539	195	,590	YOK
		Erkek	103	,3981	,49189				
10	Dünyadaki büyük kara parçalarına ne ad verilmektedir?	Kız	94	,8936	,30998	1,019	195	,310	YOK
		Erkek	103	,8447	,36400				
11	Dünyadaki büyük kara parçaları arasındaki boşlukları dolduran büyük su kütlelerine ne ad verilir?	Kız	94	,8936	,30998	1,019	195	,310	YOK
		Erkek	103	,8447	,36400				
12	Haritadaki işaretlerin ne anlama geldiğini gösteren kısma ne ad verilir?	Kız	94	,6170	,48872	,629	195	,530	YOK
		Erkek	103	,5728	,49709				
13	Haritalardaki küçültme oranlarına ölçek denir. Bir kesrin ölçek paydasındaki rakam büyüdükçe ölçek küçülür, gösterilen ayrıntı azalır, alan genişler. Buna göre; I-1/250 000 II-1/25 000 000 Haritalarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?	Kız	94	,4894	,50257	2,734	195	,007	VAR
		Erkek	103	,3010	,46092				

14	Gerçek uzaklığı 20 km olan bir yerin haritadaki uzaklığı 4 cm'dir. Buna göre haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?	Kız	94	,4468	,49983	1,392	195	,166	YOK
		Erkek	103	,3495	,47915				
15	Belirli bir konu için hazırlanmış haritalara özel haritalar denir. Özel haritalar, konunun uzmanları tarafından kullanılır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi özel haritalar içinde yer almaz?	Kız	94	,4043	,49338	,931	195	,353	YOK
		Erkek	103	,3398	,47596				
16	.Yeryüzü şekillerini gösterir. .Yükselti basamakları belirli renklerle gösterilir. Bu özellikleri gösteren harita çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?	Kız	94	,6489	,47986	,119	195	,905	YOK
		Erkek	103	,6408	,48212				
17	Aşağıdakilerden hangisi iklimin tanımınıdır?	Kız	94	,4362	,49857	1,385	195	,168	YOK
		Erkek	103	,3398	,47596				
18	Aşağıdakilerden hangisi hava durumunun tanımınıdır?	Kız	94	,7234	,44971	1,951	195	,052	YOK
		Erkek	103	,5922	,49382				
19	“Tulugak dünyanın en büyük adasında buzdan bir evde yaşamaktadır.Ulaşım aracı olarak köpeklerin çektiği kızakları kullanmaktadır.Hava her zaman çok soğuk olduğundan sürekli çok kalın giysiler giymektedirler.” Buna göre Tulugak'ın yaşadığı adada hangi iklim tipi görülmektedir?	Kız	94	,7660	,42567	-,178	195	,859	YOK
		Erkek	103	,7767	,41849				
20	Ülkemizde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülmemektedir?	Kız	94	,7128	,45490	,648	195	,517	YOK
		Erkek	103	,6699	,47255				
21	Aşağıdakilerden hangisi milat'ın tanımınıdır?	Kız	94	,5851	,49535	1,952	195	,052	YOK
		Erkek	103	,4466	,49957				
22	Aşağıdakilerden hangisi çağ'ın tanımınıdır?	Kız	94	,5426	,50086	1,621	195	,107	YOK
		Erkek	103	,4272	,49709				
23	Aşağıdakilerden hangisi geçmişte olan olayların zamanını inceleyen bilim dalıdır?	Kız	94	,3298	,47266	1,035	195	,302	YOK
		Erkek	103	,2621	,44195				
24	İlk insanlar yerleşim yeri seçerken nelere dikkat etmemişlerdir?	Kız	94	,5426	,50086	,527	195	,599	YOK
		Erkek	103	,5049	,50242				
25	Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan ilk yerleşim yerlerinden biridir?	Kız	94	,5745	,49707	2,217	195	,028	VAR
		Erkek	103	,4175	,49555				

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir?” alt problemi incelendiğinde; kız ve erkek öğrencilerin testin 1. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 8 ' de belirtildiği gibi, kızların verdikleri cevapların ortalaması, 6277 , standart sapması ,48602 iken; erkeklerin verdikleri cevapların ortalaması ,3689 , standart sapması ,48487 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 3,737

olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde ($p<0,05$) anlamlıdır. Diğer bir ifadeyle; cinsiyet açısından bakıldığında kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre testin 1. sorusunda daha az kavram yanlışlığına sahiptir.

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?”alt problemi incelendiğinde; kız ve erkek öğrencilerin testin 13. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 8 ' de belirtildiği gibi, kızların verdikleri cevapların ortalaması ,4894, standart sapması ,50257 iken; erkeklerin verdikleri cevapların ortalaması ,3010, standart sapması ,46092 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 2,734 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde ($p<0,05$) anlamlıdır. Diğer bir ifadeyle; cinsiyet açısından bakıldığında kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre testin 13. sorusunda daha az kavram yanlışlığına sahiptir

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?”alt problemi incelendiğinde; kız ve erkek öğrencilerin testin 25. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 8 ' de belirtildiği gibi, kızların verdikleri cevapların ortalaması ,5745 , standart sapması ,49707 iken; erkeklerin verdikleri cevapların ortalaması ,4175 , standart sapması ,49555 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 2,217 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde ($p<0,05$) anlamlıdır. Diğer bir ifadeyle; cinsiyet açısından bakıldığında kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre testin 25. sorusunda daha az kavram yanlışlığına sahiptir.

Tablo 9: Annenin Eğitim Durumu Alt Problemi Açısından Bulgular

Sorular	N	$\bar{X}$	S.S	sd	F	p	Anlamlı Fark	
1 Dünyamız kutuplardan basık, ekvator biraz şişkincedir. Dünyanın kendine özgü bu şekline ne ad verilir?	İlkokul	78	,4103	,4103	4 192	1,972	,100	YOK
	Ortaokul	32	,4688	,4688				
	Lise	28	,7143	,7143				
	Üniversite	32	,5000	,5000				
	Hiç öğrenim görmemiş	27	,5185	,5185				
2 Kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan ve Dünyayı iki eşit parçaya bölen hayali daireye ne ad verilmektedir?	İlkokul	78	,7821	,41552	4 192	1,517	,199	YOK
	Ortaokul	32	,7813	,42001				
	Lise	28	,9286	,26227				
	Üniversite	32	,6875	,47093				
	Hiç öğrenim görmemiş	27	,7037	,46532				
3 Dünya üzerindeki herhangi bir yerin başlangıç meridyenine uzaklığına ve Ekvatora olan konumuna 'matematik konum' denir.Buna göre matematik konum belirlenirken aşağıdaki kavramlardan hangisi kullanılmaz?	İlkokul	78	,6667	,47446	4 192	2,558	,040	VAR
	Ortaokul	32	,7500	,43994				
	Lise	28	,8929	,31497				
	Üniversite	32	,5313	,50701				
	Hiç öğrenim görmemiş	27	,6667	,48038				
4 Aşağıdakilerden hangisi bir yerin matematik konumuyla açıklanabilir?	İlkokul	78	,6026	,49254	4 192	1,654	,162	YOK
	Ortaokul	32	,6250	,49187				
	Lise	28	,7857	,41786				
	Üniversite	32	,8125	,39656				
	Hiç öğrenim görmemiş	27	,6667	,48038				
5 Aşağıda verilen konumlardan hangisi Türkiye'nin konumunu ifade eder?	İlkokul	78	,3974	,49254		,706	,589	YOK

		Ortaokul	32	,4063	,49899	4			
		Lise	28	,4286	,50395	192			
		Üniversite	32	,2500	,43994				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,4074	,50071				
6	Bir kutup'tan diğer kutup'a ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çembere ..... denir. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	İlkokul	78	,5128	,50307	4	1,551	,189	YOK
		Ortaokul	32	,5313	,50701	192			
		Lise	28	,7500	,44096				
		Üniversite	32	,5313	,50701				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,6667	,48038				
7	Yer yuvarlağının kuzey ve güney uç bölgelerine ne ad verilir?	İlkokul	78	,6667	,47446	4	,689	,601	YOK
		Ortaokul	32	,5625	,50402	192			
		Lise	28	,7500	,44096				
		Üniversite	32	,6250	,49187				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,7037	,46532				
8	Ekvator'un kuzeyinde ve güneyinde, birer derecelik (1) aralıklarla paralel olarak uzanan tam dairelere.....denir. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	İlkokul	78	,3718	,48641	4	,673	,612	YOK
		Ortaokul	32	,4375	,50402	192			
		Lise	28	,5357	,50787				
		Üniversite	32	,4063	,49899				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,4815	,50918				
9	Aynı enlemlerde bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin , Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha soğuk olmasının sebebi .....dır. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?	İlkokul	78	,4103	,49506	4	,215	,930	YOK
		Ortaokul	32	,4688	,50701	192			
		Lise	28	,3571	,48795				
		Üniversite	32	,4063	,49899				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,4444	,50637				

10	Dünyadaki büyük kara parçalarına ne ad verilmektedir?	İlkokul	78	,8590	,35030	4 192	1,093	,362	YOK
		Ortaokul	32	,9688	,17678				
		Lise	28	,8214	,39002				
		Üniversite	32	,8125	,39656				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,8889	,32026				
11	Dünyadaki büyük kara parçaları arasındaki boşlukları dolduran büyük su kütlelerine ne ad verilir?	İlkokul	78	,8590	,35030	4 192	,139	,968	YOK
		Ortaokul	32	,9063	,29614				
		Lise	28	,8571	,35635				
		Üniversite	32	,8750	,33601				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,8519	,36201				
12	Haritadaki işaretlerin ne anlama geldiğini gösteren kısma ne ad verilir?	İlkokul	78	,5513	,50058	4 192	1,418	,229	YOK
		Ortaokul	32	,5313	,50701				
		Lise	28	,7857	,41786				
		Üniversite	32	,5625	,50402				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,6296	,49210				
13	Haritalardaki küçültme oranlarına ölçek denir. Bir kesrin ölçek paydasındaki rakam büyüdükçe ölçek küçülür, gösterilen ayrıntı azalır, alan genişler. Buna göre; I-1/250 000 II-1/25 000 000 Haritalarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?	İlkokul	78	,4103	,49506	4 192	1,151	,334	YOK
		Ortaokul	32	,4688	,50701				
		Lise	28	,4643	,50787				
		Üniversite	32	,2500	,43994				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,3333	,48038				
14	Gerçek uzaklığı 20 km olan bir yerin haritadaki uzaklığı 4 cm'dir. Buna göre haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?	İlkokul	78	,3718	,48641	4 192	3,264	,013	VAR
		Ortaokul	32	,3750	,49187				
		Lise	28	,5714	,50395				
		Üniversite	32	,1875	,39656				
		Hiç öğrenim	27	,5556	,50637				

		görmemiş							
15	Belirli bir konu için hazırlanmış haritalara özel haritalar denir. Özel haritalar, konunun uzmanları tarafından kullanılır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi özel haritalar içinde yer almaz?	İlkokul	78	,2821	,45291	4	1,198	,313	YOK
		Ortaokul	32	,4063	,49899				
		Lise	28	,4286	,50395				
		Üniversite	32	,4063	,49899				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,4815	,50918				
16	Yeryüzü şekillerini gösterir. Yükselti basamakları belirli renkler ile gösterilir. Bu özellikleri gösteren harita çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?	İlkokul	78	,5897	,49506	4	2,483	,045	YOK
		Ortaokul	32	,5938	,49899				
		Lise	28	,8214	,39002				
		Üniversite	32	,7813	,42001				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,5185	,50918				
17	Aşağıdakilerden hangisi iklimin tanımıdır?	İlkokul	78	,3333	,47446	4	,635	,638	YOK
		Ortaokul	32	,4063	,49899				
		Lise	28	,5000	,50918				
		Üniversite	32	,3750	,49187				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,4074	,50071				
18	Aşağıdakilerden hangisi hava durumunun tanımıdır?	İlkokul	78	,6154	,48965	4	1,755	,140	YOK
		Ortaokul	32	,5938	,49899				
		Lise	28	,8571	,35635				
		Üniversite	32	,5938	,49899				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,7037	,46532				
19	“Tulugak dünyanın en büyük adasında buzdan bir evde yaşamaktadır.Ulaşım aracı olarak köpeklerin çektiği kızakları kullanmaktadır.Hava her zaman çok soğuk olduğundan sürekli çok kalın giysiler giymektedirler.” Buna göre Tulugak’ın yaşadığı adada hangi iklim tipi görülmektedir?	İlkokul	78	,7821	,41552	4	,080	,988	YOK
		Ortaokul	32	,7500	,43994				
		Lise	28	,7857	,41786				
		Üniversite	32	,7813	,42001				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,7813	,42001				

		Hiç öğrenim görmemiş	27	,7407	,44658				
20	Ülkemizde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülmemektedir?	İlkokul	78	,6795	,46969	4 192	1,560	,187	YOK
		Ortaokul	32	,7813	,42001				
		Lise	28	,7857	,41786				
		Üniversite	32	,6875	,47093				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,5185	,50918				
21	Aşağıdakilerden hangisi milat'ın tanımıdır?	İlkokul	78	,4744	,50257	4 192	,721	,578	YOK
		Ortaokul	32	,4375	,50402				
		Lise	28	,6071	,49735				
		Üniversite	32	,5313	,50701				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,5926	,50071				
22	Aşağıdakilerden hangisi çağ'ın tanımıdır?	İlkokul	78	,3974	,49254	4 192	1,245	,293	YOK
		Ortaokul	32	,5313	,50701				
		Lise	28	,5000	,50918				
		Üniversite	32	,5000	,50800				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,6296	,49210				
23	Aşağıdakilerden hangisi geçmişte olan olayların zamanını inceleyen bilim dalıdır?	İlkokul	78	,2179	,41552	4 192	1,432	,225	YOK
		Ortaokul	32	,4063	,49899				
		Lise	28	,3571	,48795				
		Üniversite	32	,2500	,43994				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,3704	,49210				

24	İlk insanlar yerleşim yeri seçerken nelere dikkat etmemişlerdir?	İlkokul	78	,3846	,48965	4 192	4,022	,004	VAR
		Ortaokul	32	,5625	,50402				
		Lise	28	,7857	,41786				
		Üniversite	32	,5000	,50800				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,6296	,49210				
25	Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan ilk yerleşim yerlerinden biridir?	İlkokul	78	,5256	,50257	4 192	1,227	,301	YOK
		Ortaokul	32	,5000	,50800				
		Lise	28	,5357	,50787				
		Üniversite	32	,5313	,50701				
		Hiç öğrenim görmemiş	27	,2963	,46532				

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları annenin eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin teste verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 9 'da belirtildiği gibi, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin testin 13.sorusuna verdikleri cevapların ortalaması, 6667 , standart sapması ,47446 ; annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7500 , standart sapması ,43994 ; annesi lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,8929 , standart sapması ,31497 ; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5313 , standart sapması ,50701 ; annesi hiç öğrenim görmemiş olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,6667 , standart sapması ,48038 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 2,558 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanılgıları annenin eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar

arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 9'da görüldüğü gibi; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin testin 3.sorusundaki kavram yanlışlığı diğerlerine göre daha fazladır.

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları annenin eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?”alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 14.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 9 'de belirtildiği gibi, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, 3718 , standart sapması ,48641 ; annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,3750 , standart sapması ,49187 ; annesi lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5714 , standart sapması ,50395 ; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,1875 , standart sapması ,39656 ; annesi hiç öğrenim görmemiş olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5556 , standart sapması ,50637 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 3,264 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanlışlıkları annenin eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 9'da görüldüğü gibi; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin testin 14.sorusundaki kavram yanlışlığı diğerlerine göre daha fazladır.

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları annenin eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?”alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 24.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 9 'da belirtildiği gibi, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,3846 , standart sapması ,48965 ; annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5625 , standart sapması ,50402 ; annesi lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7857 , standart sapması ,41786 ; annesi üniversite mezunu olan

öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5000 , standart sapması ,50800 ; annesi hiç öğrenim görmemiş olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,6296 , standart sapması ,49210 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 4,022 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanlışları annenin eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 9’da görüldüğü gibi; annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin testin 24.sorusundaki kavram yanlışları diğerlerine göre daha fazladır.

Tablo 10: Babanın Eğitim Durumu Alt Problemi Açısından Bulgular

Sorular		N	$\bar{X}$	S.S	sd	F	p	Anlamlı Fark	
1	Dünyamız kutuplardan basık, ekvatorдан biraz şişkincedir. Dünyanın kendine özgü bu şekline ne ad verilir?	İlkokul	81	,4321	,49845	3	3,157	,026	YOK
		Ortaokul	41	,3659	,48765				
		Lise	40	,6250	,49029				
		Üniversite	35	,6286	,49024				
2	Kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan ve Dünyayı iki eşit parçaya bölen hayali daireye ne ad verilmektedir?	İlkokul	81	,7407	,44096	3	,974	,406	YOK
		Ortaokul	41	,7561	,43477				
		Lise	40	,8750	,33493				
		Üniversite	35	,7714	,42604				
3	Dünya üzerindeki herhangi bir yerin başlangıç meridyenine uzaklığına ve Ekvatora olan konumuna ‘matematik konum’ denir.Buna göre matematik konum belirlenirken aşağıdaki kavramlardan hangisi kullanılmaz?	İlkokul	81	,6173	,48908	3	2,042	,109	YOK
		Ortaokul	41	,6585	,48009				
		Lise	40	,8250	,38481				
		Üniversite	35	,7429	,44344				

4	Aşağıdakilerden hangisi bir yerin matematik konumuyla açıklanabilir?	İlkokul	81	,6173	,48908	3	2,433	,066	YOK
		Ortaokul	41	,6341	,48765	193			
		Lise	40	,8500	,36162				
		Üniversite	35	,6571	,48159				
5	Aşağıda verilen konumlardan hangisi Türkiye'nin konumunu ifade eder?	İlkokul	81	,3827	,48908	3	3,391	,019	VAR
		Ortaokul	41	,1951	,40122	193			
		Lise	40	,5250	,50574				
		Üniversite	35	,4286	,50210				
6	Bir kutup'tan diğer kutup'a ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çembere ..... denir. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	İlkokul	81	,5432	,50123	3	1,255	,291	YOK
		Ortaokul	41	,4878	,50606	193			
		Lise	40	,6250	,49029				
		Üniversite	35	,6857	,47101				
7	Yer yuvarlığının kuzey ve güney uç bölgelerine ne ad verilir?	İlkokul	81	,5802	,49659	3	1,543	,205	YOK
		Ortaokul	41	,6829	,47112	193			
		Lise	40	,7000	,46410				
		Üniversite	35	,7714	,42604				
8	Ekvator'un kuzeyinde ve güneyinde, birer derecelik (1) aralıklarla paralel olarak uzanan ..... tam dairelere.....denir.Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	İlkokul	81	,3457	,47855	3	4,734	,003	VAR
		Ortaokul	41	,2927	,46065	193			
		Lise	40	,5500	,50383				
		Üniversite	35	,6286	,49024				
9	Aynı enlemlerde bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin , Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha soğuk olmasının sebebi .....dır. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?	İlkokul	81	,4444	,50000	3	,808	,491	YOK
		Ortaokul	41	,3902	,49386	193			
		Lise	40	,3250	,47434				
		Üniversite	35	,4857	,50709				

10	Dünyadaki büyük kara parçalarına ne ad verilmektedir?	İlkokul	81	,8765	,33101	3	,314	,815	YOK
		Ortaokul	41	,8537	,35784				
		Lise	40	,9000	,30382				
		Üniversite	35	,8286	,38239				
11	Dünyadaki büyük kara parçaları arasındaki boşlukları dolduran büyük su kütlelerine ne ad verilir?	İlkokul	81	,8642	,34471	3	,883	,451	YOK
		Ortaokul	41	,8049	,40122				
		Lise	40	,9250	,26675				
		Üniversite	35	,8857	,32280				
12	Haritadaki işaretlerin ne anlama geldiğini gösteren kısma ne ad verilir?	İlkokul	81	,5062	,50308	3	6,321	,000	VAR
		Ortaokul	41	,4390	,50243				
		Lise	40	,8250	,38481				
		Üniversite	35	,7143	,45835				
13	Haritalardaki küçültme oranlarına ölçek denir. Bir kesrin ölçek paydasındaki rakam büyüdükçe ölçek küçülür, gösterilen ayrıntı azalır, alan genişler. Buna göre; I-1/250 000 II-1/25 000 000 Haritalarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?	İlkokul	81	,3580	,48241	3	1,042	,375	YOK
		Ortaokul	41	,3171	,47112				
		Lise	40	,4750	,50574				
		Üniversite	35	,4571	,50543				
14	Gerçek uzaklığı 20 km olan bir yerin haritadaki uzaklığı 4 cm'dir. Buna göre haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?	İlkokul	81	,2840	,45372	3	4,130	,007	VAR
		Ortaokul	41	,3415	,48009				
		Lise	40	,5500	,50383				
		Üniversite	35	,5429	,50543				
15	Belirli bir konu için hazırlanmış haritalara özel haritalar denir. Özel haritalar, konunun uzmanları tarafından kullanılır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi özel haritalar içinde yer almaz?	İlkokul	81	,3333	,47434	3	,866	,460	YOK
		Ortaokul	41	,3171	,47112				
		Lise	40	,4250	,50064				
		Üniversite	35	,4571	,50543				

16	.Yeryüzü şekillerini gösterir. .Yükselti basamakları belirli renkler ile gösterilir. Bu özellikleri gösteren harita çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?	İlkokul	81	,5556	,50000	3	2,517	,059	YOK
		Ortaokul	41	,6098	,49386				
		Lise	40	,7500	,43853				
		Üniversite	35	,7714	,42604				
17	Aşağıdakilerden hangisi iklimin tanımıdır?	İlkokul	81	,2963	,45947	3	2,226	,086	YOK
		Ortaokul	41	,3659	,48765				
		Lise	40	,4750	,50574				
		Üniversite	35	,5143	,50709				
18	Aşağıdakilerden hangisi hava durumunun tanımıdır?	İlkokul	81	,5802	,49659	3	4,084	,008	VAR
		Ortaokul	41	,5366	,50485				
		Lise	40	,8250	,38481				
		Üniversite	35	,7714	,42604				
19	“Tulugak dünyanın en büyük adasında buzdan bir evde yaşamaktadır.Ulaşım aracı olarak köpeklerin çektiği kızakları kullanmaktadır.Hava her zaman çok soğuk olduğundan sürekli çok kalın giysiler giymektedirler.” Buna göre Tulugak’ın yaşadığı adada hangi iklim tipi görülmektedir?	İlkokul	81	,7284	,44756	3	,561	,641	YOK
		Ortaokul	41	,7805	,41906				
		Lise	40	,8000	,40510				
		Üniversite	35	,8286	,38239				
20	Ülkemizde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülmemektedir?	İlkokul	81	,6296	,48591	3	1,045	,374	YOK
		Ortaokul	41	,6829	,47112				
		Lise	40	,7500	,43853				
		Üniversite	35	,7714	,42604				
21	Aşağıdakilerden hangisi milat’ın tanımıdır?	İlkokul	81	,4938	,50308	3	,186	,906	YOK
		Ortaokul	41	,4878	,50606				
		Lise	40	,5500	,50383				
		Üniversite	35	,5429	,50543				

22	Aşağıdakilerden hangisi çağ'ın tanımıdır?	İlkokul	81	,4691	,50216	3	1,953	,123	YOK
		Ortaokul	41	,3415	,48009				
		Lise	40	,5750	,50064				
		Üniversite	35	,5714	,50210				
23	Aşağıdakilerden hangisi geçmişte olan olayların zamanını inceleyen bilim dalıdır?	İlkokul	81	,2593	,44096	3	1,062	,367	YOK
		Ortaokul	41	,2439	,43477				
		Lise	40	,4000	,49614				
		Üniversite	35	,3143	,47101				
24	İlk insanlar yerleşim yeri seçerken nelere dikkat etmemişlerdir?	İlkokul	81	,4321	,49845	3	5,167	,002	VAR
		Ortaokul	41	,3902	,49386				
		Lise	40	,7250	,45220				
		Üniversite	35	,6571	,48159				
25	Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan ilk yerleşim yerlerinden biridir?	İlkokul	81	,4815	,50277	3	1,824	,144	YOK
		Ortaokul	41	,3659	,48765				
		Lise	40	,5250	,50574				
		Üniversite	35	,6286	,49024				

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 5.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 10 'da belirtildiği gibi, babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,3827 , standart sapması ,48908 ; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,1951 , standart sapması ,40122 ; babası lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5250 , standart sapması ,50574 ; babası üniversite mezunu olan

öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,4286 standart sapması ,50210 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 3,391 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanlışları babanın eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 10'da görüldüğü gibi; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin kavram yanlışları, diğerlerine göre daha fazladır.

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 8.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 10 'da belirtildiği gibi, babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,3457 , standart sapması , ,47855 ; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,2927 , standart sapması ,46065 ; babası lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5500 , standart sapması ,50383 ; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,6286 standart sapması ,49024 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 4,734 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanlışları babanın eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo X'de görüldüğü gibi; babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin kavram yanlışları, diğerlerine göre daha fazladır.

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 12.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 10 'da belirtildiği gibi, babası ilkokul mezunu olan

öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5062 , standart sapması ,50308 ; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,4390 , standart sapması ,50243 ; babası lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,8250 , standart sapması ,38481 ; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7143 standart sapması ,45835 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 6,321 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p<.05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanılgıları babanın eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 10'da görüldüğü gibi; babası ilkököl ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin kavram yanılgıları, diğerlerine göre daha fazladır.

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 14.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 10'da belirtildiği gibi, babası ilkököl mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması, 2840 , standart sapması ,45372 ; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,3415 , standart sapması ,48009 ; babası lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5500 , standart sapması ,50383 ; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5429 standart sapması ,50543 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 4,130 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p<.05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanılgıları babanın eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 10'da görüldüğü gibi; babası ilkököl mezunu olan öğrencilerin kavram yanılgıları, diğerlerine göre daha fazladır.

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 18.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 10 'da belirtildiği gibi, babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5802 , standart sapması ,49659 ; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5366 , standart sapması ,50485 ; babası lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,8250 , standart sapması ,38481 ; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7714 standart sapması ,42604 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 4,084 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p<.05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanılgıları babanın eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 10'da görüldüğü gibi; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin kavram yanılgıları, diğerlerine göre daha fazladır.

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 24.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 10 'da belirtildiği gibi, babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,4321 , standart sapması ,49845 ; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,3902 , standart sapması ,49386 ; babası lise mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7250 , standart sapması ,45220 ; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,6571 standart sapması ,48159 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 5,167 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p<.05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanılgıları

babanın eğitim düzeyine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 10’da görüldüğü gibi; babası ilkökul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin kavram yanılgıları, diğerlerine göre daha fazladır.

Tablo 11 :Annenin Mesleği Alt Problemi Açısından Bulgular

Sorular	N	$\bar{X}$	S.S	sd	F	p	Anlamlı Fark		
1	Dünyamız kutuplardan basık, ekvatoradan biraz şişkincedir. Dünyanın kendine özgü bu şekline ne ad verilir?	Ev Hanımı	85	,5059	,50293	3	,818	,485	YOK
		Serbest Meslek	40	,5500	,50383				
		Memur	39	,3846	,49286				
		İşçi	33	,5152	,50752				
2	Kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan ve Dünyayı iki eşit parçaya bölen hayali daireye ne ad verilmektedir?	Ev Hanımı	85	,7647	,42670	3	,359	,783	YOK
		Serbest Meslek	40	,8000	,40510				
		Memur	39	,8205	,38878				
		İşçi	33	,7273	,45227				
3	Dünya üzerindeki herhangi bir yerin başlangıç meridyenine uzaklığına ve Ekvatora olan konumuna 'matematik konum' denir.Buna göre matematik konum belirlenirken aşağıdaki kavramlardan hangisi kullanılmaz?	Ev Hanımı	85	,7059	,45835	3	2,832	,040	VAR
		Serbest Meslek	40	,8000	,40510				
		Memur	39	,5128	,50637				
		İşçi	33	,7273	,45227				
4	Aşağıdakilerden hangisi bir yerin matematik konumuyla açıklanabilir?	Ev Hanımı	85	,6353	,48420	3	,686	,562	YOK
		Serbest Meslek	40	,6500	,48305				
		Memur	39	,7179	,45588				
		İşçi	33	,7576	,43519				
5	Aşağıda verilen konumlardan hangisi Türkiye'nin konumunu ifade eder?	Ev Hanımı	85	,3412	,47692	3	1,676	,174	YOK
		Serbest Meslek	40	,3412	,47692				
		Memur	39	,5250	,50574				
		İşçi	33	,3077	,46757				

6	Bir kutup'tan diğer kutup'a ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çembere ..... denir. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	Ev Hanımı	85	,3807	,48680	3	1,047	,373	YOK
		Serbest Meslek	40	,5176	,50265				
		Memur	39	,6750	,47434				
		İşçi	33	,6154	,49286				
7	Yer yuvarlağının kuzey ve güney uç bölgelerine ne ad verilir?	Ev Hanımı	85	,6353	,48420	3	,256	,857	YOK
		Serbest Meslek	40	,7000	,46410				
		Memur	39	,6410	,48597				
		İşçi	33	,6970	,46669				
8	Ekvator'un kuzeyinde ve güneyinde, birer derecelik (1) aralıklarla paralel olarak uzanan tam dairelere.....denir.Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	Ev Hanımı	85	,4000	,49281	3	,576	,631	YOK
		Serbest Meslek	40	,4750	,50574				
		Memur	39	,4872	,50637				
		İşçi	33	,3636	,48850				
9	Aynı enlemlerde bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin , Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha soğuk olmasının sebebi .....dır. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?	Ev Hanımı	85	,4706	,50210	3	1,630	,184	YOK
		Serbest Meslek	40	,4750	,50574				
		Memur	39	,2821	,45588				
		İşçi	33	,3636	,48850				
10	Dünyadaki büyük kara parçalarına ne ad verilmektedir?	Ev Hanımı	85	,8353	,37312	3	1,109	,347	YOK
		Serbest Meslek	40	,9500	,22072				
		Memur	39	,8462	,36552				
		İşçi	33	,8788	,33143				
11	Dünyadaki büyük kara parçaları arasındaki boşlukları dolduran büyük su kütlelerine ne ad verilir?	Ev Hanımı	85	,8353	,37312	3	,649	,585	YOK
		Serbest Meslek	40	,9250	,26675				
		Memur	39	,8718	,33869				
		İşçi	33	,8788	,33143				

12	Haritadaki işaretlerin ne anlama geldiğini gösteren kısma ne ad verilir?	Ev Hanımı	85	,5882	,49507	3	,552	,648	YOK
		Serbest Meslek	40	,5250	,50574				
		Memur	39	,6667	,49507				
		İşçi	33	,6061	,49620				
13	Haritalardaki küçültme oranlarına ölçek denir. Bir kesrin ölçek paydasındaki rakam büyüdükçe ölçek küçülür, gösterilen ayrıntı azalır, alan genişler. Buna göre; 1-1/250 000 II-1/25 000 000 Haritalarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?	Ev Hanımı	85	,4588	,50126	3	1,582	,195	YOK
		Serbest Meslek	40	,4000	,49614				
		Memur	39	,2564	,44236				
		İşçi	33	,3636	,48850				
14	Gerçek uzaklığı 20 km olan bir yerin haritadaki uzaklığı 4 cm'dir. Buna göre haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?	Ev Hanımı	85	,3882	,49024	3	,193	,901	YOK
		Serbest Meslek	40	,3750	,49024				
		Memur	39	,3846	,49286				
		İşçi	33	,4545	,50565				
15	Belirli bir konu için hazırlanmış haritalara özel haritalar denir. Özel haritalar, konunun uzmanları tarafından kullanılır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi özel haritalar içinde yer almaz?	Ev Hanımı	85	,3765	,48738	3	,209	,890	YOK
		Serbest Meslek	40	,3250	,47434				
		Memur	39	,3765	,49831				
		İşçi	33	,3636	,48850				
16	.Yeryüzü şekillerini gösterir. .Yükselti basamakları belirli renklerle gösterilir. Bu özellikleri gösteren harita çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?	Ev Hanımı	85	,6588	,47692	3	,249	,862	YOK
		Serbest Meslek	40	,6750	,47434				
		Memur	39	,5897	,49831				
		İşçi	33	,6364	,48850				
17	Aşağıdakilerden hangisi iklimin tanımıdır?	Ev Hanımı	85	,3765	,48738	3	,617	,605	YOK
		Serbest Meslek	40	,3750	,49029				
		Memur	39	,3333	,47757				
		İşçi	33	,4848	,50752				

18	Aşağıdakilerden hangisi hava durumunun tanımıdır?	Ev Hanımı	85	,6471	,48072	3	,899	,443	YOK
		Serbest Meslek	40	,5750	,50064				
		Memur	39	,6667	,47757				
		İşçi	33	,7576	,43519				
19	“Tulugak dünyanın en büyük adasında buzdan bir evde yaşamaktadır.Ulaşım aracı olarak köpeklerin çektiği kızakları kullanmaktadır.Hava her zaman çok soğuk olduğundan sürekli çok kalın giysiler giymektedirler.” Buna göre Tulugak’ın yaşadığı adada hangi iklim tipi görülmektedir?	Ev Hanımı	85	,7882	,41098	3	,588	,623	YOK
		Serbest Meslek	40	,8250	,38481				
		Memur	39	,7179	,45588				
		İşçi	33	,7273	,45227				
20	Ülkemizde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülmemektedir?	Ev Hanımı	85	,6706	,47279	3	,805	,492	YOK
		Serbest Meslek	40	,7500	,43853				
		Memur	39	,7436	,44236				
		İşçi	33	,6061	,49620				
21	Aşağıdakilerden hangisi milat’ın tanımıdır?	Ev Hanımı	85	,5176	,50265	3	,142	,934	YOK
		Serbest Meslek	40	,5500	,50383				
		Memur	39	,4872	,50637				
		İşçi	33	,4848	,50752				
22	Aşağıdakilerden hangisi çağ’ın tanımıdır?	Ev Hanımı	85	,3765	,48738	3	2,766	,043	YOK
		Serbest Meslek	40	,6250	,49029				
		Memur	39	,5641	,50236				
		İşçi	33	,4848	,50752				
23	Aşağıdakilerden hangisi geçmişte olan olayların zamanını inceleyen bilim dalıdır?	Ev Hanımı	85	,2588	,44059	3	,455	,714	YOK
		Serbest Meslek	40	,3500	,48305				
		Memur	39	,2821	,45588				
		İşçi	33	,3333	,47871				

24	İlk insanlar yerleşim yeri seçerken nelere dikkat etmemişlerdir?	Ev Hanımı	85	,5176	,50265	3	,513	,674	YOK
		Serbest Meslek	40	,6000	,49614				
		Memur	39	,4615	,50504				
		İşçi	33	,5152	,50752				
25	Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan ilk yerleşim yerlerinden biridir?	Ev Hanımı	85	,5412	,50126	3	,873	,456	YOK
		Serbest Meslek	40	,5000	,50637				
		Memur	39	,3846	,49286				
		İşçi	33	,4848	,50752				

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları annenin mesleği açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 3.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 10 'da belirtildiği gibi, annesi ev hanımı olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7059 , standart sapması ,45835 ; annesi serbest meslek yapan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,8000 , standart sapması ,40510 ; annesi memur olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5128 , standart sapması ,50637 ; annesi işçi olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7273, standart sapması ,45227 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 2,832 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanılgıları annenin mesleğine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 10'da görüldüğü gibi; annesi memur olanların kavram yanılgıları diğerlerine göre daha fazladır.

Tablo 12: Babanın Mesleği Alt Problemi Açısından Bulgular

Sorular		N		$\bar{X}$	S.S	sd	F	p	Anlamlı Fark
1	Dünyamız kutuplardan basık, ekvatorun biraz şişkincedir. Dünyanın kendine özgü bu şekline ne ad verilir?	Serbest Meslek	28	,3929	,49735	4	,793	,531	YOK
		Esnaf	32	,5000	,50800				
		Memur	31	,6129	,49514				
		İşçi	71	,4648	,50231				
		Diğer	35	,5143	,50709				
2	Kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan ve Dünyayı iki eşit parçaya bölen hayali daireye ne ad verilmektedir?	Serbest Meslek	28	,5357	,50787	4	3,596	,007	VAR
		Esnaf	32	,7500	,43994				
		Memur	31	,9032	,30054				
		İşçi	71	,7887	,41111				
		Diğer	35	,8571	,35504				
3	Dünya üzerindeki herhangi bir yerin başlangıç meridyenine uzaklığına ve Ekvatora olan konumuna 'matematik konum' denir. Buna göre matematik konum belirlenirken aşağıdaki kavramlardan hangisi kullanılmaz?	Serbest Meslek	28	,5357	,50787	4	,990	,414	YOK
		Esnaf	32	,7500	,43994				
		Memur	31	,7097	,46141				
		İşçi	71	,7183	,45302				
		Diğer	35	,6857	,47101				
4	Aşağıdakilerden hangisi bir yerin matematik konumuyla açıklanabilir?	Serbest Meslek	28	,4643	,50787	4	3,192	,014	VAR
		Esnaf	32	,6563	,48256				
		Memur	31	,5806	,50161				
		İşçi	71	,8028	,40070				
		Diğer	35	,6857	,47101				
5	Aşağıda verilen konumlardan hangisi Türkiye'nin konumunu ifade eder?	Serbest Meslek	28	,3929	,49735	4	,587	,672	YOK
		Esnaf	32	,4375	,50402				
		Memur	31	,3548	,48637				
		İşçi	71	,3239	,47131				

		Diğer	35	,4571	,50543				
6	Bir kutup'tan diğer kutup'a ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çembere ..... denir. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	Serbest Meslek	28	,3929	,49735	4	1,701	,151	YOK
		Esnaf	32	,5000	,50800	192			
		Memur	31	,6129	,49514				
		İşçi	71	,6056	,49219				
		Diğer	35	,6857	,47101				
7	Yer yuvarlığının kuzey ve güney uç bölgelerine ne ad verilir?	Serbest Meslek	28	,5714	,50395	4	1,633	,168	YOK
		Esnaf	32	,7188	,45680	192			
		Memur	31	,6774	,47519				
		İşçi	71	,7324	,44586				
		Diğer	35	,5143	,50709				
8	Ekvator'un kuzeyinde ve güneyinde, birer derecelik (1) aralıklarla paralel olarak uzanan tam dairelere.....denir.Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?	Serbest Meslek	28	,3214	,47559	4	,859	,490	YOK
		Esnaf	32	,3438	,48256	192			
		Memur	31	,4194	,50161				
		İşçi	71	,4789	,50311				
		Diğer	35	,4857	,50709				
9	Aynı enlemlerde bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin , Ege ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha soğuk olmasının sebebi .....dır. Yukarıdaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?	Serbest Meslek	28	,5000	,50918	4	,735	,569	YOK
		Esnaf	32	,3125	,47093	192			
		Memur	31	,4839	,50800				
		İşçi	71	,3944	,49219				
		Diğer	35	,4286	,50210				
10	Dünyadaki büyük kara parçalarına ne ad verilmektedir?	Serbest Meslek	28	,7857	,41786	4	1,649	,163	YOK
		Esnaf	32	,8125	,39656	192			
		Memur	31	,8065	,40161				
		İşçi	71	,9296	,25768				

		Diğer	35	,9143	,28403				
11	Dünyadaki büyük kara parçaları arasındaki boşlukları dolduran büyük su kütlelerine ne ad verilir?	Serbest Meslek	28	,8571	,35635	4	,113	,978	YOK
		Esnaf	32	,8438	,36890	192			
		Memur	31	,8710	,34078				
		İşçi	71	,8873	,31845				
		Diğer	35	,8571	,35504				
12	Haritadaki işaretlerin ne anlama geldiğini gösteren kısma ne ad verilir?	Serbest Meslek	28	,3929	,49735	4	1,487	,208	YOK
		Esnaf	32	,6250	,49187	192			
		Memur	31	,6774	,47519				
		İşçi	71	,6197	,48891				
		Diğer	35	,6000	,49705				
13	Haritalardaki küçültme oranlarına ölçek denir. Bir kesrin ölçek paydasındaki rakam büyüdükçe ölçek küçülür, gösterilen ayrıntı azalır, alan genişler. Buna göre; I-1/250 000 II-1/25 000 000 Haritalarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?	Serbest Meslek	28	,3214	,47559	4	,675	,610	YOK
		Esnaf	32	,3750	,49187	192			
		Memur	31	,5161	,50800				
		İşçi	71	,3803	,48891				
		Diğer	35	,3714	,49024				
14	Gerçek uzaklığı 20 km olan bir yerin haritadaki uzaklığı 4 cm'dir. Buna göre haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?	Serbest Meslek	28	,1786	,39002	4	3,847	,005	VAR
		Esnaf	32	,4063	,49899	192			
		Memur	31	,6452	,48637				
		İşçi	71	,4085	,49505				
		Diğer	35	,3143	,47101				

15	Belirli bir konu için hazırlanmış haritalara özel haritalar denir. Özel haritalar, konunun uzmanları tarafından kullanılır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi özel haritalar içinde yer almaz?	Serbest Meslek	28	,3571	,48795	4	,651	,627	YOK
		Esnaflık	32	,3125	,47093				
		Memur	31	,2903	,46141				
		İşçi	71	,3944	,49219				
		Diğer	35	,4571	,50543				
16	.Yeryüzü şekillerini gösterir. .Yükselti basamakları belirli renkler ile gösterilir. Bu özellikleri gösteren harita çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?	Serbest Meslek	28	,5357	,50787	4	2,173	,074	YOK
		Esnaflık	32	,6563	,48256				
		Memur	31	,8065	,40161				
		İşçi	71	,5634	,49950				
		Diğer	35	,7429	,44344				
17	Aşağıdakilerden hangisi iklimin tanımıdır?	Serbest Meslek	28	,5000	,50918	4	1,258	,288	YOK
		Esnaflık	32	,4688	,50701				
		Memur	31	,3871	,49514				
		İşçi	71	,3662	,48519				
		Diğer	35	,2571	,44344				
18	Aşağıdakilerden hangisi hava durumunun tanımıdır?	Serbest Meslek	28	,6429	,48795	4	,773	,544	YOK
		Esnaflık	32	,5625	,50402				
		Memur	31	,7419	,44480				
		İşçi	71	,6901	,46573				
		Diğer	35	,6000	,49705				
19	“Tulugak dünyanın en büyük adasında buzdan bir evde yaşamaktadır.Ulaşım aracı olarak köpeklerin çektiği kızakları kullanmaktadır.Hava her zaman çok soğuk olduğundan sürekli çok kalın giysiler giymektedirler.” Buna göre Tulugak'ın yaşadığı adada hangi iklim tipi görülmektedir?	Serbest Meslek	28	,8214	,39002	4	,791	,532	YOK
		Esnaflık	32	,7188	,45680				
		Memur	31	,7742	,42502				
		İşçi	71	,8169	,38950				
		Diğer	35	,6857	,47101				

20	Ülkemizde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülmemektedir?	Serbest Meslek	28	,7143	,46004	4	,665	,617	YOK
		Esnaf	32	,7188	,45680	192			
		Memur	31	,7419	,44480				
		İşçi	71	,6197	,48891				
		Diğer	35	,7429	,44344				
21	Aşağıdakilerden hangisi milat'ın tanımıdır?	Serbest Meslek	28	,5714	,50395	4	,512	,727	YOK
		Esnaf	32	,4375	,50402	192			
		Memur	31	,5484	,50588				
		İşçi	71	,4789	,50311				
		Diğer	35	,5714	,50210				
22	Aşağıdakilerden hangisi çağ'ın tanımıdır?	Serbest Meslek	28	,3929	,49735	4	1,259	,287	YOK
		Esnaf	32	,6250	,49187	192			
		Memur	31	,4839	,50800				
		İşçi	71	,4225	,49748				
		Diğer	35	,5429	,50543				
23	Aşağıdakilerden hangisi geçmişte olan olayların zamanını inceleyen bilim dalıdır?	Serbest Meslek	28	,2143	,41786	4	2,217	,069	YOK
		Esnaf	32	,1250	,33601	192			
		Memur	31	,4194	,50161				
		İşçi	71	,3099	,46573				
		Diğer	35	,3714	,49024				

24	İlk insanlar yerleşim yeri seçerken nelere dikkat etmemişlerdir?	Serbest Meslek	28	,3929	,49735	4	,938	,443	YOK
		Esnaf	32	,5313	,50701				
		Memur	31	,5806	,50161				
		İşçi	71	,5775	49748				
		Diğer	35	,4571	,50543				
25	Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan ilk yerleşim yerlerinden biridir?	Serbest Meslek	28	,5714	,50395	4	,707	,588	YOK
		Esnaf	32	,3750	,49187				
		Memur	31	,5484	,50588				
		İşçi	71	,4930	,50351				
		Diğer	35	,4857	,50709				

“İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın mesleği açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 2.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 12 'de belirtildiği gibi, babası serbest meslek yapan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5357 , standart sapması ,50787 ; babası esnaf olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7500 , standart sapması ,43994 ; babası memur olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,9032 , standart sapması ,30054 ; babası işçi olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,7887 , standart sapması ,41111 ; babası diğer mesleklere sahip olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,8571 , standart sapması ,35504 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 3,596 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanılgıları babanın mesleğine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 12'de

görüldüğü gibi; babası serbest meslek olanların kavram yanlışları diğerlerine göre daha fazladır.

“ İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesindeki kavram puanları babanın mesleği açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemi incelendiğinde; öğrencilerin testin 4.sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına göre, Tablo 12 'de belirtildiği gibi, babası serbest meslek yapan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,4643 , standart sapması ,50787 ; babası esnaf olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,6563 , standart sapması ,48256 ; babası memur olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,5806 , standart sapması ,50161 ; babası işçi olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,8028 , standart sapması ,40070 ; babası diğer mesleklere sahip olan öğrencilerin verdikleri cevapların ortalaması ,6857, standart sapması ,47101 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucu ise 3,192 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark. 05 düzeyinde anlamlıdır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin kavram yanlışları babanın mesleğine göre değişmektedir. Gruplar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 12'de görüldüğü gibi; babası serbest meslek olanların kavram yanlışları diğerlerine göre daha fazladır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1.SONUÇ

Öğrencilerin Yeryüzündeki Yaşam ünitesi ile ilgili sahip oldukları kavram yanlışları araştırmanın bulgularına dayanılarak bu bölümde yorumlanmıştır.

Araştırmada dünya konusu ile ilgili olarak “Dünyanın şekli”, “Paralel”, “Meridyen” , “Kutup”, “Ekvator”, “Kıta”, “Okyanus” kavramları incelenmiş, öğrencilerin bu kavramlar hakkındaki düşüncelerini tespit etmek için geliştirilen başarı testinde onlara konuyla ilgili sorular yöneltilmiştir.

Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin daha çok teknik ve soyut olan coğrafya kavramlarında yanlışlığa düştükleri tespit edilmiştir. Çakmak (2006)’ın yaptığı araştırma da aynı sonucu destekler niteliktedir.

11 yaş üzeri çocuklarda soyut düşünme becerisinin gelişmiş olması beklenirken araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmının kavram yanlışlarına sahip olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin testten aldıkları puanların genel ortalamasına bakıldığında, 50,31 ortalama ile öğrencilerin ünite de geçen kavramlarda çok fazla yanlış içerisinde oldukları ortaya çıkmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde geçen kavramlardan, öğrenciler en fazla; “geoit” ve “küre”, “paralel” ve “meridyen”, “ekvator” ve “meridyen” , “özel konum” ve “matematik konum” , “kroki” ve “harita” , “fiziki harita” ve “özel harita” kavramlarını birbirine karıştırmıştır.

Bu duruma öğrenme gerçekleşirken uygun yöntem, teknik ve materyallerin kullanılmamasını, ders kitaplarının ve öğrenme ortamlarının yetersiz olmasını neden olarak gösterebiliriz. Çünkü uygun yöntem, teknik ve materyallerin kullanılması öğrencilerin konuyu zihinlerinde somutlaştırmalarını kolaylaştırmaktadır. Yapılan araştırmalarda bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

Yine öğrencilerin büyük bir kısmı Yeryüzünde yaşam ünitesi ile ilgili “milat” ve “çağ” , “kronoloji” ve “arkeoloji” kavramlarını ve “ilkçağlarda insanlar yerleşim yeri seçerken nelere dikkat etmişlerdir?” konusunu karıştırmıştır. Bu duruma konuya günümüz bakış açısıyla yaklaşımları, müze ve ören yerlerine gitme fırsatı bulamamış olmaları ve konunun düşüncelerinde soyut olarak kalması etkili olmuştur.

Ayrıca bütün bu kavram yanlışlarında öğrencilere kavramlar kazandırılmaya çalışılırken sadece tanımlarının verilmesi, öğrencilere yeterince uygulama yaptırılmaması, öğrencilerde daha önceden var olan kavram yanlışlarının tespit edilerek giderilmemesi de etkilidir.

Eskişehir İl Merkezi örnekleme alınarak yapılan “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanlışları” adlı çalışmada öğrencilerin düşünceleri genel olarak incelendiğinde ise;

197 ilköğretim 6.sınıf öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen testte, 171 öğrencinin (%86,8) doğru cevapladığı testin 10.sorusunda (**Dünyadaki büyük kara parçalarına ne ad verilmektedir?**) geçen “kıta” ve testin 11.sorusunda (**Dünyadaki büyük kara parçaları arasındaki boşlukları dolduran büyük su kütlelerine ne ad verilir?**) geçen “okyanus”, öğrencilerin en iyi bildikleri iki kavram olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin bu iki kavramla günlük hayatta çok fazla karşılaşmalarından ve tanımlarının bütün öğrencilerin aklında kalabilecek şekilde sade olmasından ileri geldiğini düşünebiliriz. Öyle ki öğrencilerin önemli bir kısmı da “Paralel” ve “Meridyen”, “Çağ” ve “Milat” kavramlarında yanlışlığa düşmüştür. Bu kelimelerin ortak özelliği ise günlük yaşamda çok fazla kullanılmamaları ve kelimelerin akılda kalıcı olmamasıdır.

Yine öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersinde Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde” geçen kavramlarla ilgili yanlışları soru düzeylerinde tek tek incelendiğinde, bütün değişkenler açısından birkaç soru hariç büyük bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

2.ÖNERİLER

- ✓ Öğrenilen kavram ve genellemelerin anlamlı ve kalıcı olmasını sağlamak için öğretmenlerin öğrencilerine, bilgi ve becerileri günlük hayatta kullanmalarına ve hayata geçirmelerine, yani bilgiyi transfer etmelerine yardımcı olmaları gerekir.
- ✓ Öğretmen, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini ve önceden sahip oldukları yanlış kavramları tespit etmekle işe başlamalıdır. Bu tespit etme konusunda kavramlar hakkında görüşme, kelime ilişkilendirme, çizimler gibi değişik yöntemleri kullanırsa daha doğru veri elde etmiş olacaktır.
- ✓ Yapılandırmacı eğitimin de gereği olarak öğretmenler, öğrencilerinin önceden öğrendikleri bilgiler ile yeni öğrendikleri bilgiler arasındaki bağlantıları, ilişkileri, benzerlik ve farklılıkları bulmalarına; yaptıkları etkinlikler hakkında yeni düşünceler

üretebilmelerine yardımcı olurlarsa kavramlar zaten kendiliğinden öğrenilmiş olacaktır.

✓ Kavram öğretimine önemli bir katkısı olan kavramsal değişim metinlerini, zihin haritalarını, kelime ilişkilendirmeyi, kavram haritalarını, kavram ağlarını, anlam çözümleme tablolarını, analogileri (benzeştirme) kullanmak büyük ölçüde kavram yanlışlığını azaltacaktır. Bu materyalleri kullanmak için öğretmenin yeteri derecede bilgi sahibi olması gerektiği gibi aynı zamanda kullanmaya da istekli olması gerekir.

✓ Öğrencilere yaparak-yaşayarak öğrenme imkânı sunulursa, öğrenmeler daha anlamlı hale gelecektir. Bu bağlamda yeni değişen ilköğretim sosyal bilgiler programında da belirtildiği gibi proje çalışmalarına ağırlık verilebilir.

✓ Soyut konuların somutlaştırılması için bilgisayar simülasyonları, bilgisayar destekli diğer etkinlikler ve video görüntülerini kullanılabilir.

✓ Kalıcı öğrenmeyi sağlamak için daha az kavram yanlışlığına sebep olan öğrenci merkezli yöntem ve stratejileri (buluş yoluyla öğretim, iş birliğine dayalı öğrenme, probleme dayalı öğretim, benzetim, drama, deney vs.) öğretmenlerin kullanmaları teşvik edilmelidir.

✓ Eğitim fakültelerinde seçmeli ders olarak kavram öğretimine yönelik dersler konulabilir.

✓ MEB' de görev yapan öğretmenler kavram öğretimi ile ilgili daha fazla bilgilendirilmelidir.

✓ Bu çalışma Eskişehir il örneklemini kullanılarak yapılmıştır. Yapılacak yeni çalışmalar ise; Türkiye örneklemini dikkate alınarak yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (1993). *Türk Eğitim Tarihi Başlangıçtan 1993'e*. Kültür Koleji Yayıncılık, İstanbul.
- Altıntaş, G., Altıntaş S.V. (2008). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kavram Haritası Kullanımının Öğrenci Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi*, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt :16, No: 1, 61-66
- Altun, A., Doğan Y., Uzun, E. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Anıl,H. (2000). *Okul Deneyimi I Dersi Kapsamında Sosyal Bilgiler Dersini Gözleyen Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretiminin Değerlendirilmesi*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt No: 10, Sayı. 2, 17
- Aslan,G.S. (2008). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Yeryüzünde Yaşam" Ünitesindeki Kavramların Hatırlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Sakarya İli Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Bayındır, P. (2006). *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularında Kavram Haritalarının Öğrenci Başarısına Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Büyükkasap, E., Düğün, B., Ertuğrul, M. ve Samancı, O. (1998). *Bilgisayar Destekli Fen Öğretiminin Kavram Yanılguları Üzerine Etkisi*, Kastamonu Eğitim Dergisi, Sayı. 6, 59-66
- Cankoy, O.(2009)*Kavram Yanılguları*
- www.aoa.edu.tr/cankoy/Kavram%20Yanılgısı%20Nedir.doc,24.10.2009
- Çakmak, F.(2006). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Nüfus Ve Yerleşme Konusunda Geçen Kavramları Anlama Düzeyleri Ve Kavram Yanılguları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar

- Demirel, Ö. (2000). *Plandan Uygulamaya Öğrenme Sanat*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Doğan, M. (2003). *Büyük Türkçe Sözlük*. Vadi Yayınları, Ankara.
- Doğanay, A. (2004). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed.: Cemil Öztürk-Dursun Dilek). Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Ekiz, D., Akbaş Y. (2005). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Astronomi İle İlgili Kavramları Anlama Düzeyi Ve Kavram Yanılgıları*. Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 165:
- Erden, M. (Bt.), *Sosyal Bilgiler Öğretim*. Alkım Yayınevi, İstanbul,
- Erden, M., (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Alkım Yayınları, Ankara
- Eroğlu, C. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Geçen Kavramların İçerik Düzenleme Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Fidan, N. (1996). *Eğitim Psikolojisi Okulda Öğrenme ve Öğretme*. AlkımYayınları, Ankara.
- Kaymak, F. (2003). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Doğal Afetlerle İlgili Kavramları Anlama Düzeyleri Ve Kavram Yanılgıları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Keser, A. (2008). *Afyonkarahisar İl Merkezindeki 9. Sınıf Öğrencilerinin Isı Ve Sıcaklık Konusundaki Kavram Yanılgıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar
- Nas, R. (2000). *Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı Ve Kılavuzu*, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

Otluoğlu, R. ve Öztürk C. (2003). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Metinler*. Pegem Yayınevi, Ankara.

Öktem, G. (2006). *İlköğretim 4.ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Kavramları Anlama Ve Kazanma Düzeyleri(Yeni Programın Pilot Uygulaması Samsun İli Örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Özbey, Ç. (2007). *Özel Eğitimde Kavram ve Beceri Öğretimi*, İstanbul.

www.cetinozbey.com/index.php?option=com---id---, 24.10.2009

Soner, N. (2006). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Kuvvet Ve Hareket Konusundaki Kavram Yanılguları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Sönmez, V. (1994). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, Anı Yayıncılık, Ankara.

Sözer, E. (1998) *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilimlerin Öğretimi*, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Öğretmenler Portalı, 2009

ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/13.01.2009

Türk Dil Kurumu Bilim Ve Sanat Terimleri Sözlüğü

www.tdk.org.tr/tr/Söz_Bul.aspx?---24.10.2009

Ülgen, G. (2004). *Kavram Geliştirme Ve Uygulamalar*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Uzun, L. (2003). *Kavram ve Sözcük Öğretimi Üzerine Notlar III*

<http://modersmal.skolutveckling.selturkiska/leyla/Ped-m5/kavram3.htm>, 19Nisan2006

Yazıcı,H., Samancı, O.(2003). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ders Notları İle İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyleri*, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:158, 192.

Yıldız, L. (2006). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerindeki Harita, Grafik ve Şekillerin Kavranma Düzeyi (Aksaray İli Örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yılmaz, H. (2008). *İlköğretim Birinci Kademe 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kavram Haritalarının Kullanılmasının Başarıya Olan Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yükselir, A. (2006). *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Geçen Kavramların Kazanımı ve Kalıcılığında Kavram Analizi Yönteminin Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

<http://www.nap.edu/readigroom/books/str/4.html>,24.10.2009

<http://www.odevsel.com/egitim/2488/kavram-nedir.html>, 12Temmuz 2007

EKLER

EK	SAYFA NO
Ek 1 : İzin Belgesi.....	80
Ek 2 : Başarı Belgesi.....	82

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.26.00.02.310 ( ) /
Konu : Araştırma İzni.

25.05.2009 * 08922

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 04/05/2009 tarihli ve B.30.2.AKÜ.0.E1.00.00-510/971 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şükran AKDAĞ'ın "İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Geçen Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları" konulu tez çalışması kapsamında İnönü İlçesi Vehbi Koç, Şehit Ali İhsan Aydın ve Oklubalı Sabri Kahvecioğlu İlköğretim Okulları ile Odunpazarı İlçesi Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu 6.sınıf öğrencilerine anket uygulama izni talebi incelenmiştir.

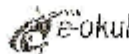
Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörlüğü tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği (3 Sayfa) Müdürlüğümüzde muhafaza edilen veri toplama araçlarının, 2008-2009 öğretim yılı bahar döneminde İnönü İlçesi Vehbi Koç, Şehit Ali İhsan Aydın ve Oklubalı Sabri Kahvecioğlu İlköğretim Okulları ile Odunpazarı İlçesi Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu 6.sınıf öğrencilerine uygulama talebi, 22 Mayıs 2009 tarihine kadar çalışmaların tamamlanması şartıyla ilgi (b) Yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

İbrahim CEYLAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
..../05/2009

Ekrem BALCI
Vali a.
Vali Yardımcısı

Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Eğitim-Öğretim Bölümü
Binyekâne Mah. Atatürk Bulvarı
No:247 ESKİŞEHİR

Tel : (0222) 239 72 00 - 419
Faks : (0222) 239 39 22
egitim@eskm26@mal.gov.tr
http://eskişehir.meb.gov.tr

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Şükran AKDAĞ
Kurumu / Üniversitesi	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Eskişehir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İlköğretim
Araştırmanın konusu	İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Geçen Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Var
Veri toplama araçları	Test
Görüş istenilecek Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
<p>1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI OKUL VE KURUMLARDA YAPILACAK ARAŞTIRMA VE ARAŞTIRMA DESTEĞİNE YÖNELİK İZİN VE UYGULAMA YÖNERGESİ gereğince 22 Mayıs 2009 tarihine kadar çalışmaların bitirilmesi şartıyla uygulanmasında sakınca yoktur.</p>	
Komisyon kararı	KABUL Oybirliği ile alınmıştır.
Muhafif üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi: .....
.....	.....

KOMİSYON

20/05/2009
Komisyon Başkanı
Kenan TUĞAN
Millî Eğitim Md. Yard.

Üye
Ferhan Gürgüner
Öğretmen (Yüksek Lisans)

Üye
Mine GÜLLER
Öğretmen (Yüksek Lisans)

"İLKÖĞRETİM 6.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİ YERYÜZÜNDE YAŞAM ÜNİTESİNDE GEÇEN KAVRAMLARI ANLAMA DÜZEYLERİ VE KAVRAM YANILGISI "KONULU TEZ ÇALIŞMASINDA UYGULANACAK TEST SORULARI

SORULAR

1-Dünyamız kutuplardan basık, ekvatordan biraz şişkindir. Dünyanın kendine özgü bu şekline ne ad verilir?

- A-Grenwich   B-Daire
C-Geoit   D-Küre

2-Kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan ve Dünyayı iki eşit parçaya bölen hayali daireye ne ad verilmektedir?

- A-Meridyen   B-Ekvator
C-Geoit   D-Boylam

3-Dünya üzerindeki herhangi bir yerin başlangıç meridyenine uzaklığına ve Ekvatora olan konumuna 'matematik konum' denir.

Buna göre matematik konum belirlenirken aşağıdaki kavramlardan hangisi kullanılmaz?

- A-Ekvator (Başlangıç Paraleli)
B-Greenwich (Başlangıç Meridyeni)
C-Paralel,Boylam
D-Kıta,deniz,okyanus,boğaz

4-Aşağıdakilerden hangisi bir yerin matematik konumuyla açıklanabilir?

- A-Denize kıyısı olması
B-Dağların yüksek olması
C-Yağışın fazla olması
D-Ekvatora yakın olması

5-Aşağıdaki verilen konumlardan hangisi Türkiye'nin konumunu ifade eder?

- A- 26   45   B- 45   25

C- 26   42   D- 36   42

6- Bir Kutup'tan diğer Kutup'a ulaşan ve paralelleri dik olarak kesen hayali yarım çembere ..... denir.

Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir?

- A- Ekvator   B-Paralel
C-Meridyen   D-Kutup

7-Yer yuvarlağının kuzey ve güney uç bölgelerine ne ad verilir?

- A-Ekvator   B-Kutup
C-Greenwich   D-Paralel

8-Ekvator'un kuzeyinde ve güneyinde,birer derecelik (1) aralıklarla paralel olarak uzanan turn dairelere.....denir.

Yukarıdaki noktalı yere aşağıdaki kavramlardan hangisi gelmelidir.

- A-Ekvator   B-Paralel
C-Meridyen   D-Kutup

9-Aşağıdakilerden hangisi meridyenlerin özelliklerinden biri değildir?

- A-Doğu- batı doğrultusunda uzanırlar.
B-Başlangıç Meridyeni İngiltere'den geçer.
C-Toplam 360 tane meridyen vardır.
D-Meridyenlerin boyları eşit değildir.

10-Aynı enlemlerde bulunan Doğu Anadolu Bölgesi'nin , Fıç ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha soğuk olmasının sebebi.....dır.

Yukarıdaki noktalı aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A-Boylam   B-Yükseklik
C-Baki   D-Ekvatora uzaklığının farkı

11-Dünyadaki büyük kara parçalarına ne ad verilmektedir?

- A-Kıta   B-Ekvator
C-Geoit   D-Okyanus

12-Dünyadaki büyük kara parçaları arasındaki boşlukları dolduran büyük su kütlelerine ne ad verilir?

- A-Ekvator   B-Okyanus
C-Kıta   D-Geoit

13-*Herhangi bir yerin önemli boğazlara, sanayi merkezlerine, yeryüzü şekillerine, ulaşım yollarına olan durumunun, konumuna "özel konum" denir.*

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin özel konumunun sonuçlarından değildir?

- A-Dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
B-Asya, Avrupa, Afrika kıtasını birbirine bağlayan bir köprüdür.
C-Aynı anda farklı iklimler görülür.
D-Önemli ve zengin petrolüne sahip Orta Doğu ülkeleriyle komşudur.

14-*Kuş bakışı olarak bir yeryüzü parçasının veya bütünüünün belli bir orana göre küçültülerek düzleme aktarılmasına ne ad verilir?*

- A-Ölçek B-Harita C-Kroki D-Plan

15-*Haritadaki işaretlerin ne anlama geldiğini gösteren kısma ne ad verilir?*

- A-Yön Oku B-Başlık
C-Lejant D-Ölçek

16-*Aşağıdakilerden hangisi harita elemanlarından biri değildir?*

- A-Lejant B-Ölçek
C-Paralel ve Meridyen D-Yön Oku

17-*Haritalardaki küçültme oranlarına ölçek denir. Bir kesrin ölçek paydasındaki rakam büyüdükçe ölçek küçülür, gösterilen ayrıntı azalır, alan genişler. Buna göre;*

I-1/250 000 II-1/25 000 000

Haritalarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A-I.Haritanın ölçeği büyüktür.
B-II.Haritanın ölçeği daha küçüktür.
C-II.Haritanın ayrıntıyı gösterme gücü daha azdır.
D-I.Haritanın alanı daha geniştir.

18-*Gerçek uzaklığı 20 km olan bir yerin haritadaki uzaklığı 4 cm'dir. Buna göre haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?*

- A-1/500 000 B-1/50 000
C-1/5 000 000 D-1/5000

19-*Belirli bir konu için hazırlanmış haritalara özel haritalar denir. Özel haritalar, konunun uzmanları tarafından kullanılır.*

Buna göre aşağıdakilerden hangisi özel haritalar içinde yer almaz?

- A-Turizm Haritaları B-Toprak Haritaları
C-Bitki Örtüsü Haritaları D-Fiziki Haritalar

20-*Yeryüzü şekillerini gösterir.*

Yükselti basamakları belirli renklerle gösterilir.

Bu özellikleri gösteren harita çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

- A-Fiziki Haritalar B-Siyasi Haritalar
C-Özel Haritalar D-Beşeri ve Ekonomik Harita

21-*Aşağıdakilerden hangisi iklimin tanımıdır?*

- A-Kısa mesafelerde ve kısa süre içinde gerçekleşen hava olaylarına denir.
B-Bir yerde atmosfer olaylarının uzun yıllar içinde gösterdiği ortalama duruma denir.
C-Bir yerde yetiştirilen tarım ürünlerinin genel adıdır.
D-Kısa mesafelerde görülen yeryüzü şekillerinin genel adıdır.

22-*Aşağıdakilerden hangisi hava durumunun tanımıdır?*

- A-Kısa mesafelerde ve kısa süre içinde gerçekleşen hava olaylarına denir.
B-Bir yerde atmosfer olaylarının uzun yıllar içinde gösterdiği ortalama duruma denir.
C-Bir yerde yetiştirilen tarım ürünlerinin genel adıdır.
D-Kısa mesafelerde görülen yeryüzü şekillerinin genel adıdır.

23-*"Tuluğak dünyanın en büyük adasında buzdan bir evde yaşamaktadır. Ulaşım aracı olarak köpeklerin çektiği kızakları kullanmaktadır. Hava her zaman çok soğuk olduğundan sürekli çok kalın giysiler giymektedirler."*

Buna göre Tuluğak'ın yaşadığı adada hangi iklim tipi görülmektedir?

- A-Kutup B-Ekvatorial C-Muson D-Karasal

Cinsiyet : Kız Erkek
Annenin Eğitim Durumu : .....
Babanın Eğitim Durumu : .....
Ailenin Aylık Geliri : .....

Okulu : .....
Mesleği : .....
Mesleği : .....

24-Ülkemizde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülmemektedir?
A-Karadeniz B-Akdeniz C-Ekvatorial D-Karasal

25-Aşağıdakilerden hangisi milat'ın tanımıdır?

A-Tarihte 1-100,101-200,201-300,vb. olarak sayılan dönemlerdir.

B-Yazının bulunuşundan sonraki dönemlere denir.

C-Tarihi olayların başlangıç ve bitiş tarihleri arasındaki dönemdir

D-Hz.İsa'nın doğduğu güne denir.

26-Aşağıdakilerden hangisi çağ'ın tanımıdır?

A-Tarihte 1-100,101-200,201-300,vb. olarak sayılan dönemlerdir.

B-Yazının bulunuşundan sonraki dönemlere denir.

C-Tarihi olayların başlangıç ve bitiş tarihleri arasındaki dönemdir.

D-Hz.İsa'nın doğduğu güne denir.

27-Aşağıdakilerden hangisi yüzyıl(asır)'ın tanımıdır?

A-Tarihte 1-100,101-200,201-300,vb. olarak sayılan dönemlerdir.

B-Yazının bulunuşundan sonraki dönemlere denir.

C-Tarihi olayların başlangıç ve bitiş tarihleri arasındaki dönemdir.

D-Hz.İsa'nın doğduğu güne denir.

28-Aşağıdakilerden hangisi geçmişte olan olayları zamanını inceleyen bilim dalıdır?

A-Kronoloji B-Arkeoloji

C-Coğrafya D-Sosyoloji

29-İlk insanlar yerleşim yeri seçerken nelere dikkat etmemişlerdir?

A-Su kaynaklarına yakın olmasına

B-Vahşi hayvanlardan korunabilecekleri bir yer olmasına

C-Zengin petrol ve doğal gaz kaynaklarının bulunmasına

D-Besin kaynaklarına yakın olmasına

30-Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan ilk yerleşim yerlerinden biridir?

A-Babil B-Ninova

C-Çatalhöyük D-Eridu

CEVAP FORMU

1	(A)	(B)	(C)	(D)
2	(A)	(B)	(C)	(D)
3	(A)	(B)	(C)	(D)
4	(A)	(B)	(C)	(D)
5	(A)	(B)	(C)	(D)
6	(A)	(B)	(C)	(D)
7	(A)	(B)	(C)	(D)
8	(A)	(B)	(C)	(D)
9	(A)	(B)	(C)	(D)
10	(A)	(B)	(C)	(D)
11	(A)	(B)	(C)	(D)
12	(A)	(B)	(C)	(D)
13	(A)	(B)	(C)	(D)
14	(A)	(B)	(C)	(D)
15	(A)	(B)	(C)	(D)
16	(A)	(B)	(C)	(D)
17	(A)	(B)	(C)	(D)
18	(A)	(B)	(C)	(D)
19	(A)	(B)	(C)	(D)
20	(A)	(B)	(C)	(D)
21	(A)	(B)	(C)	(D)
22	(A)	(B)	(C)	(D)
23	(A)	(B)	(C)	(D)
24	(A)	(B)	(C)	(D)
25	(A)	(B)	(C)	(D)
26	(A)	(B)	(C)	(D)
27	(A)	(B)	(C)	(D)
28	(A)	(B)	(C)	(D)
29	(A)	(B)	(C)	(D)
30	(A)	(B)	(C)	(D)

ŞÜKRAN AKDAĞ

